ФИФІ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКІУ

АДЫГЭ ТХЫБЗЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЬАНДЗРЭ КЫДІОКІ

№28 (22.186) ● 2012 гъэм мазаем (фэвралым) и 16, махуэку ● Тхьэмахуэм тхуэ кыдокІ ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

ПУТИН Владимир:

Сабийхэр егъэджэным пщІэ щІатынукъым

УФ-м и Премьер-министр Путин Владимир иригъэкІуэкІащ курыт щІэныгъэ зэрырагъэгъуэт щыналъэ системэхэр кьэгъэщІэрэщІэжьным теухуа зэІущІэ. Ар видеоконференцыкІэ зэрыщІэтащ ныбжьыкІэ ешы Премьерыр а зэманым Курган кьалэм щыІэу кьэпсэльащ. ЗэІущІэм хэтащ федеральнэ министерствэхэмрэ ведомствэхэмрэ я унафэщІхэр, жьылагъуэ зэгухьэныгъэхэм я лІыкІуэхэр, УФ-м и щІыналъэхэм я Іэтащхьэхэр. Ди республикэм кьыбгъэдэкІыу абы ирихьэлІащ КЪБР-м и Іэтащхьэ Кьаноокъуэ Арсенрэ республикэм егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министр Щхьэгъэпсо Сэфарбийрэ.

ПУТИН Владимир кІэщІу тепсэльыхьыжащ курыт щІэныгъэ зэрырагъэгъуэт щыналъэ системэхэр кьэгъэщІэрэщІэжьныымкІэ проектыр ягъэзащІэу зэрырыщІадзэрэ эфІагъэкІахэм. Кьапщтэмэ, абы кьыхигъэщхьэхуІаращ нужьрей ильэситкъм кьэрыбдзэу мы Іэнатіэм и бюджет зэгуэтыр хущІэнымкІэ нэхъыбІэкІэ зэрыхьуар. «Сабийхэр зэрырагъаджэм зэхьэжьКІныгъэхэр щыхаІахьхькІэ, демографием зэрызихьэужри кьалытэн хуейщ», - жиІащ къэпсальэм.

«Дэ яджьпсту нэхъыбІэу дызыхуэныкъуэр льэпкьхэр зэкьуэзыгъэувэ фІыгъуэу щІыхь псори зэхуэдэу зыхущІэжьхуэрэщ - икІи ахэр школхэм зэрырщрагъаджэ программэхэм кьыхэгъэщІапхьэщ. Апхуэдэ Іуэхуфіхэм сабийр дунеием кьыщытехьам щыщІэдзауэ щІапІыкІыН хуейщ, - жиІащ адэкІэ Урысейм и Правительствэм и Унафэщім. Абы зэІущІэр здекІуэкІым зыхуэфащэ министрэхэм я пщэ ирилъхьащ зэрырагъаджэ тхьилъхэмрэ методикэмрэ щыгъуэзэ защІыну: «Дэ тхьідэр зэрыхуейуэ мызэрыгъэлаІэ кьэдгъэхуныкІэ Іэмал иІэкьым. ИкІи зы предметыр, псальэм папщІэ, математикэр 6-нэ классым зэрырщрагъаджэ тхьилъу пщІым щІигъу щыщыІэм и деж, ар зэгупсысын хуейІэуэщ.

Путин Владимир апхуэдизу кьыхитІэщащ сабийхэр пщІэкІэ егъэджэным кьэрыльэр хуэмІуэну кьыщызэрагъэпэщ курсхэм папщІи ахьщэ ятын хуэмеІуэ кьыщыгъэльэрэуа законопроект мы зэманым ягъэхьэщІр.

ЗэІущІэ нэужькІи Кьаноокъуэ Арсен зэрыжиІамкІэ, 2011 гъэм еджапІэхэм я лэжьакІэр гъэтэмэныным хуэунэтІауэ республикэм куэд щызэфІагъэкІащ. Курыт щІэныгъэ гъэгъуэт Іуэхуіапіэхэм, егъэджэныгъэм и Іэнатіэм егъэщІылІа унафэщІ органхэм жьылагъуэ советэхэр кьыщызэрагъэпэщащ. Абыхэм унафэщІ полномочие пыухыкІагъэ яІэщ.

2011 гъэм Кьэбэрдей-Балькъэр Республикэм и егъэджакІуэхэм я улахуэр процент 13-кІэ хэхьуащ икІи ику ity сом 13685-м нэсащ. Республикэм и школхэмрэ сабий садхэмрэ щылажьхэм я лэжьапІэр егъэлеяуэ зэщхьэщыкІыу щымытхэм папщІэ зи школ кІуэнуІэ ящыІэ сабийхэр зэкІуалІэ Іуэхуіапіэхэм я гъэсакІуэхэм я улахуэри 2011 гъэм фокІадзэм и 1-м щыщІэдзауэ сом 7073-м и пІэкІэ сом 9700-м нагъэсащ.

КЪБР-м и Іэтащхьэм кьыхигъэщхьэхуКІащ 2012 гъэм республикэм кьыІэрыхьэну субсидиехэр курыт еджапІэхэм я инфраструктурэм зегъэужьыным, школхэр иужьрей лабораторэхэмкІэ, ІэмэпсымэхэмкІэ кьызэгъэпэщыным трагъэжІуэнущ. «Дэ егъэджэныгъэр зэрырагъэфІакІуэм хэхьауэ дыкІэльопІэ икІи а Іуэхум хэлъэкьыхь псоми яхуэфащэн гульытэ яхуэтщІынщ», - жиІащ Кьаноокъуэ Арсен.

КУЭЦЭ Ратмир.

● Егъэджэныгъэ

Зыуэ щыт къэрал экзаменым (ЕГЭ) теухуауэ

КЪБР-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэм хэлъфэ кьызэрыдигъэщІамкІэ, Зыуэ щыт къэрал экзаменыр (ЕГЭ) 2012 гъэм зыпыкъэгъэ къыхэтхыкІ.

УФ-м Егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и министерствэм «Зыуэ щыт къэрал экзаменыр зэрегъэкІуэкІыпхъэ хабзэхэм теухуауэ» 2009 гъэм мазаем и 24-м (зэхъуэкІыныгъэхэр халъхьащ 2010 гъэм ГъатхэпІэм и 9-м, 2011 гъэм Гъатхэпэм и 17-м) кьыдигъэкІа унафэм ипкъ иткІэ, ЕГЭ-м зэтынуц:

- курыт школым зэрыщрагъаджэ программэ нэхъыщІэхьэр зыджа икІи, хабзэм тету, къэрал къэпщытэныгъэм хэтыну хуит яІа еджакІуэхэр (адэкІэ - мы гъэм къызэуихэр);
- курыт щІэныгъэрэ Іэщіагъэрэ щызрагъэгъуэт еджапІэхэм щІэсхэу абыкІэ федеральнэ къэрал зэрырагъаджэ стандартым Іэщіагъэ зэгъэгъуэтыным теухуауэ хэт Іыхьэр зыджа ныбжьыщІэхэр;
- ильэс блэкІахэм еджапІэхэр къэзыухахэу курыт щІэныгъэ, Іэщіагъэ зэрызрагъэгъуэтамкІэ дэфтэр эиІэхэр, ЕГЭ-р зэратам щыхьэт техьэу сертификатхэу си пІальэр иеІэхэр эиІэхэри яхэту (адэкІэ - ильэс блэкІахэм къэзыухахэр);
- хамэ къэралхэм курыт щІэныгъэ зэрыщыщрагъэгъуэтамкІэ дэфтэрхэр эиІэ щыухэр.

ЕГЭ-м хэтыныхэм ГъатхэпІэм и 1-м нэмысу лъэІу тхылъ ятын хуейщ, Зыуэ щыт къэрал экзаменм мы гъэм ятыну зэрыхуейр зэреджэ предметхэр кьыщыгъэлъэгъуауэ:

- мы илъэсым курыт школыр къэзыухэм апхуэдэ лъэІу тхылъыр езыхэр щеджэ школым щагъ;
- ЕГЭ-м хэтыну хуей адрей псоми лъэІу тхылъыр щат езыхэр щыпсэу щІыпІэм егъэджэныгъэмкІэ и Іэнатіэм.

ЕГЭ-р ятынущ мыпхуэдэ предметхэмкІэ: математикэ, урысыбзэ, литературэ, физикэ, химиё, биологиё, географиё, тхыдэ, обществознание, хамэ къэралыбзэхэр (ингджылызыбзэ, франджыбзэ, нэмыцібзэ, испаныбзэ), информатикэмрэ информацэ-коммуникацэ технологиехэмрэ (ИКТ).

Зыуэ щыт къэрал экзаменым (ЕГЭ) теухуа хъыбар псори **www.ege.edu.ru** сайтым кьыщыбгъэтынущ.

ТАМБИЙ Линэ.

● Къулыкъухэр

Жылэ Валерий КЪБР-м и Правительствэм и УнафэщІым и япэ къуэдзэщ

Жылэ Валерий Кьэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщІым и япэ къуэдзэу ягъэуващ. Абы теухуа Указым КЪБР-м и Іэтащхьэ Кьаноокъуэ Арсен мазаем и 14-м Іэ щІидзащ.

ЖЫлІэ Валерий Хьэжмурат и къуэр 1952 гъэм кьалъхуащ. «ІэнатІэхэр зехьэныр къызэгъэпэщыныкІэ инженер-экономист» ІэщіагъэмкІэ Орджоникидзе Серго и цІэр зэрихьэу управленэмкІэ Москва дэт институтыр 1981 гъэм кьнухащ.

1969 гъэм Аруан типографием лэжьэн щыщІидзащ. Дзэм кьулыкъу щищІа ныжь, Москва щылажьэу хуежьащ «Мосстрой-27» трестым и комсомол комитетым и секретарь. 1985 - 1988 гъэхэм УФМС-6-м и унафэщІ, «Ноябрьскнефтегазстрой» трестым и унафэщІым и кьуэдзэу щытащ. 1989 - 1995 гъэхэм «Форум» акционер зэгухьэныгъэм и «Форум-Север» предприятэм и унафэщІу лэжьащ. Иужьрей ильэсхэм «Новое кольцо Москвы» акционер зэгухьэныгъэ зэІухэм и генеральнэ директорым и кьулыкъу зэрихьащ.

Абрэдж Іэдиб КЪБР-м и лІыкІуэу УФ-м и Президентым и деж зэпымыууэ щыІэм и япэ къуэдзэщ

Мазаем и 14-м КЪБР-м и Іэтащхьэ Кьаноокъуэ Арсен Іэ щІидзащ Абрэдж Іэдиб Кьэбэрдей-Балькъэр Республикэм и лІыкІуэу Урысей Федерацэм и Президентым и деж зэпымыууэ щыІэм и япэ къуэдзэу - Кьэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщІым и къуэдзэм и къалэнхэр игъэзащІэу гъэувыным теухуа Указым.

АБРЭДЖ Іэдиб Хьэсэнбий и къуэр КЪБАССР-м щыщ Бахъсэн районым хыхьэ Кьызбрун ЕтІуанэ къуажэм 1961 гъэм кьыщалъхуащ. «Инженер-хуэмІуэ» ІэщіагъэмкІэ Кьэбэрдей-Балькъэр къэрал университетым кІыухащ, экономикэ щІэныгъэхэм я кандидатщ, «Къэббалькъэр гражданстрой» трестым и СУ-15-м и мастеру 1982 гъэм лэжьэн щІидзащ. Дзэм кьулыкъу щищІа нэужь, кьигъэзэжри а Іуэхуіапіэ дыдэм кьулыкъу зэмылІэужьыгъуэхэр щиІыгъащ. 1993 - 2004 гъэхэм «Къэббалькъэр гражданстрой» проект-хуэхакІуэ компание ОАО-м и генеральнэ директорщ. 2004 - 2006 гъэхэм КЪБР-м ухуэныгъэмрэ псэупІэ-коммуналнэ хозяйствэмкІэ и министру щытащ. 2006 - 2009 гъэхэм КЪБР-м и Президентым и чэнджэщэгъэуу лэжьащ. Абы щегъэжьауэ иджыри къэс КЪБР-м и Правительствэм и Унафэщім и япэ къуэдзэу щытащ.

ДапшІэ Абрэдж Іэдиб и кІалэхэм хьыхьэу щытынущ экономикэ и лъэныкъуэкІэ федеральнэ центрым зыубгъуауэ дэлэжьэныр.

КЪБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ я пресс-Іуэхущапіэ.

Зэи тщыгъупщэнукъым

● Дыгъуасэ

КЪБР-м и Іэтащхьэ Кьаноокъуэ Арсен я кьалэнхэр щагъэзэщІэм зэкІуэда хабзэхьыдэхэм я адэ-анэхэм, я щхьэгъусэхэм, я кьуэшхэмрэ я шыпхьуэхэмрэ дыгъуасэ Правительствэм и Унэм щалІущІащ. Зэхьыхьэр кьыщызэІуихыным абы кьыхигъэщащ республикэм и унафэщІхэм нэщхьеягъуэ зыльэІэсахэр зэращымыгъупщэр, ар дэтхэнэ унагъуэмм зэрящІэхьыным, зэрыращагъэпсынщІэным зэрегупсысыр.

- МЫ ЛЬЭХЪЭНЭР Іуэху жагъуэхэмкІэ гъэнщІа зэману Кьэбэрдей-Балькъэрым и тхыдэм кьыхьэнщ. ЗэрыфщІэщи, граждан жылагъуэм кьыщыхьу демократиеу, экономикэ хэхьуэкІыныгъэхэм кьадэкІуэу, терроризмымрэ экстремизмымрэ ди республикэм пхузмыІуэзэщІыну кьыщызэщІэрыуаІ. Кьыгущхьащхьэ шынагъэрэ кьызэтрагъэувыІэн, жылагъуэр, я унагъуэр, кьэралым и конституцІэ лъабжьэр яхуэмохьэн папщІэ, фи щІалэхэр а ерухэм ягъэшІуэващ. Дызыхьхьэ щІыналъэм и дэнэ щыпІи хуэдэу, Урысейм и Іьэщагъэр кьэзыгъэтІэсхьэну хущІэкъу кьэралхэм я политикэр иужьрей ильэситщым Кьэбэрдей-Балькъэрми щыхапщэну хущІокъу. Я мурад бзаджэхэр зрагъэхьуІэн папщІэ кьагъэсебэпыр терроризмрэ залымыгъэмрэщ. Кьэдгъэпсынгъуэм хуейщ жылагъэри, властым и кьудамэхэри, дэри апхуэдэ шынагъуэм дыхуэхьэзыру зэрыщымытар. Ди жагъуэ зэрыхъунщи, залымыгъэм и идеологиер дин Іуэхум хуагъэкІуащ, щІалэгъуалэ куэд дахьэхри, зыхашащ, я льабжьэр республикэм щагъэбыдащ. Нэхъапэ Іуэкіэ ахэр, щІыхуэхэм я кьыщхьэщыжакІуэхэм зэрыжаІэм хуэдэу, мыарэзы гуэрхэу кьэтІыльтэу щытамэ, кьыптпэуваэр ящыІ. Ди щІалэхэм зэрадахэщ, я хэщІапІэхэр щэхущ, Іупэфіэтъхуэр яІэщ, - кьигъэлъэхуащ Кьаноокъуэ Арсен. - А шынагъэр республикэм зэридгъэкІуэдыкІыным, бзаджэрэ залымыгъэрэ эдэущымІэ жылагъуэ узынщэм ди щІэблэр зэрыщыпсэнум щэч гуэри ки кьытесхьэркъым. ИкІи мамыр гъащІэмрэ зэпІэзэрытыныгъэмрэ папщІэ зи псэр зыта фи щІалэхэм, фипхуэхэм, фи щхьэгъусэхэм я щІыхуэшхуэ зэрыттелъыр зыщыдгъэгъупщэныкъым. Абыхэми, Урысейми и нэгъуэщІ щыпІэхэм щыщу террористхэм япэщІэту Кьэбэрдей-Балькъэрым и щыналъэм щыхэкІуэда щІалэхэми я щІэхэр дапщэри ди гум илынщ.

Кьэбэрдей-Балькъэрым и Іэтащхьэм кьыхигъэщащ а щІалэхэм я псэр щІата мамырыгъэмрэ зэпІэзэрытыныгъэмрэ республикэм щыхьэмэныр псоми я кьалэну зэрыщытыр. Кьаноокъуэ Арсен зэкІуэдахэм я Іыхьлыхьэм яжриІащ хабзэ убзыхуэм тету я унагъуэхэм зэрадэІэпыкъунур, абы папщІэ фонд хэха кьызэригъэпэщыну зэримурадыр. Апхуэдэу кьыдэкІуэтеихуэнІэ я бынхэм якІэльыпльынуц, еджапІэ нэхьыщхьэхэм щэтІысхьэныкІэ зыщІагъэкьэуэнущ. Республикэм и Іэтащхьэм зэхуэсхэм кьыхуриджащ я льэр щАмыгъэхуну, я сабийхэр кьаІэтын зэрыхуейр зыщамыгъэгъупщэну.

Жьэрдэмщ1аКІу гупым и мурадщ мазаем и 18-м терроризмрэ залымыгъэмрэ я бийуэ Налшык кьалэм пэкІу щагъэзэщІ. Нэхьапэ Іуэкіэ ахэр, щІыхуэхэм я кьыщхьэщыжакІуэхэм зэрыжаІэм хуэдэу, мыарэзы гуэрхэу кьэтІыльтэу щытамэ, кьыптпэуваэр ящыІ. Абы щыхьэ зэрыщыІ.

- 90 гъэхэм ди гъащІэм зэхуэхьэкІыныгъэ Іэдэжь кьыщыхьуащ, мыкъумыщІагъэ куэд кьэунэхуащ. Ди сабийхэр абыхэм ящытхъумэфакъым. Унагъуэмрэ еджапІэмрэ ныбжьыщІэм щигъэуэт гъэсэныгъэм куэд дыдэ елытащ. Дяпэкіэ абы дыхуэмысакъыу хьунукъым, - жиІащ Кьаноокъуэ Арсен.

Кьэрал кІуэцІ Іуэхуэхмкіэ министру Кьэбэрдей-Балькъэрым щыІэ **Васильев Сергей** зэхуэсахэм фІыщІэ яхуищІащ. Хэкум, кьызыхэкІэ льэпкьым яхуэфащэ щІалэхэр зэрагъэсам папщІэ икІи яфІэкІуэдахэм я щІалэхэм зэрагъэсам щхьэкІэ и гум кьыбгъэдэкІыу иджыри зэ яІэзыхуэщІыгъуэр яжриІащ.

- Уи бын, уи адэ, уи щхьэгъусэ пфІэкІуэдыныр удыныншхуэ, а гуаузр пщхьэщыхьыдэхэм щыІэу кьыщІэкІынкъым. Ди жагъуэ зэрыхьунщи, лІыкІыкІэр иджыри республикэм тхуиГъэкъэбзыкІакъым. Муслымэнхэм зауэ етщІилауэ я гъэІуну хэтщ, езыхэм дин кьабзэ зыщІыхэр гъуанэдэуэу яукІ. Пщыр я тефэщапІэу щыхуэхэр я гъэшІыну хущІокъу. Хабзэ тэмэм щызекІуэ кьэрал псоми апхуэдэхэм зэреджэр бандитизмщ, - кьиГъэлъэгъуащ министрым. - Дэ нобэ дызэхэуэсащ ди республикэм мамырыгъэ щыІэн папщІэ зи псэр зытахэр Кьэбэрдей-Балькъэрым и щыхуэм зэращымыгъупщэр, хэмэуэдахэм я Іыхьлыхьэм даэзрыщІыгъэр кьэдгъэлъэгъэну.

Кьэбэрдей-Балькъэрымкіэ федеральнэ инспектор нэхъыщхьэ **Вербицкий** Алексей Іэдэжь ещІэ: «Іэщтыр» кІэщІ» зэдджэхэм кьулыкъу щищІащ.

- ЗэпэщІэтыныгъэхэр зэдэщІы щыпІэхэм гуэдзэгъэуІэджэмэ сыщрихьэлІащ, ауэ мамыру псэу мы республикэм зи кьарурилъыгъуэ, зи насып дэ генераліщ, щІыпІэ «пштыркІэ» зэдджэхэм кьулыкъу щищІащ.

- ЗэпэщІэтыныгъэхэр зэдэщІы щыпІэхэм гуэдзэгъэуІэджэмэ сыщрихьэлІащ, ауэ мамыру псэу мы республикэм зи кьарурилъыгъуэ, зи насып дэ генераліщ, щІалэхэр зэрырщыкІуэдыр гуаузэщхуэщ. Фи унагъуэхэм кьалъэІэса нэщхьеягъуэр Іэтыгъуафэкъым. Арами, хэкупсэ нэсу вгъэса фи щІалэхэм я лІыгъэр зэи тщыгъупщэныкъым. Кьэбэрдей-Балькъэрым и унафэщІхэм зыкъыфІщІагъэкъуэ папщІэ куэд ящІэжь, дяпэкІи зыхьбзэкъэр я мурадщ. УФ-м и Президентым и полномочнэ лІыкІуэу КИФЦІ-м щыІэ Хлопонин Александр кьэрыбдзэпІыкъун щхьэкІэ зыхуэфащэ тхьилъхэр естынущ, - жиІащ Вербицкий Алексей.

Кьэбэрдей-Балькъэрым и муслымэнхэм я дин ІуэхущапІэм и унафэщІ **Дзасэжь Хьэзратий** ныбжьыщІэхэм я щІалэ лейзехьэхэм зэхащІыхьхэр зы дини кьыщэримыщтэр, хабзэ гуэрми кьыщэреемыззэгъыр.

- Муслымэн зыфащІыкажауэ кьарурэехьэхэр, щІыкІу кьыщэрыгуэкІэр, дин лэжьакІуэхэр яукІ. Ялэжьхэмрэ жалэхэмрэ зыкІи зэпхьэлІэ хьунукъым. Армырамэ лей зепхьэнри, щІыкІу букІыри зэрыгуэныхьышхуэр зыщагъэгъупщэнтэкъым. ЩІэпхьаджагъэм и гъэгум теуваэм щІэныгъэр пэдгъэувыпхьэщ. Пэжымрэ пщІымрэ, емрэ фІымрэ зэхахгъэкІыфу щІыкІуэ едгъэсэн хуейщ. Абы теухуауэ нэгъабэ зэІущІэ 300-м щІигъу щыІэ щхьэкІуэкІащ, еджакІуэхэм, щалэгъуалэм дахуэзащ, ахэр Іэджэм хэдгъэгъуэзащ, - жиІащ Джабэжь Хьэзрэтаий.

Абы кьыхэзырыхьэщамкІэ, нэгъуэщІ Іэмалхэри, хэкІыпІэхэри зэуІуу кьэгъэсэбэпынхьэщ.

Хэдуэда хабзэхъуэмэхэм я Іыхьлыхьэм кьабгъэдэкІыу **Шыбзыхьуэ Сэфудин** зэІущІэм кьыщыпсэльащ. Абы республикэм и Іэтащхьэ щІэдзащ. Ар щІэныгъэ зэрыщІэзащ. Ар щІэныгъэ зэрыщІэзащ. Ар щІэныгъэ зэрыщІэ

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым и Iэухук1э

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Указ

1. Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым и Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Совету зэхъуэк1ын.

2. Мыпхуэдэ гуэдзнэхэр кьэщтэн:

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым техуэ Хабзэр;

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэр.

3. Кьару ямы1эжу кьэпытэн:

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым «Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым и Iэухук1э» 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-м;

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэу Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-мк1э щIагъэбыдам эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным техуэауэ Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм шышхьэ1ум и 22-м кьыдигъэк1а Указ №115-УП-м;

«Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым техуэ Хабзэмрэ Советым хэтхэмрэ егъэщIы1ауэ Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-м эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным и Iэухук1э» Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм дыгъэгъазэм и 6-м кьыдигъэк1а №155-УП-м;

«Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэу Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ № 36-УП-к1э щIагъэбыдам эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным и Iэухук1э, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм 2008 гъэм мазаем и 29-м кьыдигъэк1а №29-УП-м;

«Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэу Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-м эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным техуэауэ Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2009 гъэм мэкъуаугъэм и 8-м кьыдигъэк1а №81-УП-м;

«Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэу Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-к1э щIагъэбыдам эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным техуэауэ» Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2009 гъэм фокIадэм и 22-м кьыдигъэк1а Указ №164-УП-м;

«Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэу Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кьыдигъэк1а Указ №36-УП-к1э щIагъэбыдам эхъуэхЫныгъэхэр хэпхъэным техуэауэ» Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2011 гъэм гъатхэпэм и 5-м кьыдигъэк1а Указ №121-УП-м».

4. Мы Указым кьару егъэут Iэ щытеэдза махуэм щыщIэдзауэ.

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэ КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2012 гъэм щIышылэм и 30-м
№12-УГ

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм 2012 гъэм щIышылэм и 30-м кьыдигъэк1а Указ №12-УГ-мк1э кьыщтащ

Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и деж Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэмк1э щы1э Советым хэтхэр

Къанокъуэ А. Б. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэр *(Советым и унафэщIу)*

Гергер И. К. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и УнафэщIу *(Советым и унафэщIым и къудэзыщ)*

Абрэдж I. Хь. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Правительствэм и Унафэщым и яп къудэзыр *(Советым и унафэщIым и къудэзыщ)*

Ажахъуэ Къ. М. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ щызыхь обществ «Бум-Банк» коммерц банкым и правлензм и унафэщIым и унафэщIыр (*Налшык» бизнес-клуб) (зрыызэгурыIуам тету)*

Алихановэ Э. А. - «Мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхь «ЩIыналъэ эхъуакъ клиринг банк» коммерц банкым и «Налшык» къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Iэщым С. В. - Полимер кьабзэхэм я «Этана» завод обществэу мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхьым и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Ащхьэт А. М. - «Къбэрдей-Балькъэр бизнес-инкубатор» къэрал Iэухуищ1апIэм и унафэщIыр

Балэ А. М. - мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхь «Кэнж» обществэм и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Агропромышленнэ эзгъэхьныгъэм и Iэтащхьэр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Бердюжэ В. И. - «Ленинцы» мэкъумэш производственнэ кооперативым и правлензм и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и депутатыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Быф Р. Ж. - Федеральнэ налог Iэнатlэм Къбэрдей-Балькъэр Республикэм щIэ къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Бышин А. А. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм финансхэмк1э и министрыр

Говоров С. А. - Петровэ я цIэр зезыхьэ колхозым и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и депутатыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Демельханов А. С. - Къэрал щIыб экономикэ банкым и къудамэм, Пятигорск къалэм щIым и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Жад А. Т. - «Банк ВТБ» акционер обществэ зIуэхум Ставрополь краеуэм щIэ къудамэм Налшык къалэм Iуэхур щрагъэк1уэк1ыу дут и Iуэхущ1апIэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Жамбор В. С. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и Администрацэм и УнафэщIыр

Къаздохъу А. Б. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм мэкъумэш хозяйствэмк1э и министрыр

Къыгъыжьыгъэ А. И. - Хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэ мащIэмрэ мэкъумэшым и Iэтащхьэм, дзIыгъыныжьмк1э «Урысейм и щIэгъэкъуэн» Урысейпсо жылагъуэ зэгухьэныгъэм и щIыналъэ къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Къужокъуэ А. Ж. - мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхь «Алика-К» обществэм и унафэщIыр, хьэрычэтыщ1э лэжьыгъэ курытымрэ мащIэмрэ я лэжьакIуэхэм я профессиональнэ союзым и Къбэрдей-Балькъэр республикэ комитетым и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Къулады М. Хь. - «Налшык» хьэлэ завод» акционер обществэ зIуэхум и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и депутатыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Къуршэ В. Ч. - «Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Хьэрычэтыщ1э лэжьакIуэхэм я союз» Къбэрдей-Балькъэр республикэ жылагъуэ зэгухьэныгъэм и президентыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Лыджыдэ Хь. ПП. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм къэрал мылькымрэ щIы зэхущытыкIэхэмк1э и министрыр

Лыжь З. А. - «Россельхозбанк» акционер обществэ зIуэхум и Къбэрдей-Балькъэр щIыналъэ къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Малкаров А. А. - Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и щIыналъэ администрацэм и Iэтащхьэр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Мусуков А. ТI. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм экономикэмрэ сатумк1э и министрыр

Пархоменко Ю. В. - Прохладнэ къалэ округым и щIыналъэ администрацэм и Iэтащхьэр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Пшашиэ Кь. Хь. - Федеральнэ антимонопольнэ Iэнатlэм Къбэрдей-Балькъэр Республикэм щIэ къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Рыжиков А. В. - «Москва индустрие банк» акционер обществэ зIуэхум Налшык къалэм щIэ къудамэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Тау П. Кь. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Жылагъуэ палатэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

ЛIуэж А. Б. - «Тэрчалмэз» акционер обществэ зIуэхум и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и депутатыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Урысей Хь. Хь. - «Урысейм и Ахьшэ хъуакIэ Iэнатlэ банк» акционер обществэ зIуэхум и Къбэрдей-Балькъэр къудамэ №8631-м и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Уянаевэ А. М. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Iэтащхьэм и чэнджэщгъэр *(Советым и секретарыр)*

Хьэгъэс З. А. - Налшык къалэ округым и щIыпIэ администрацэм и Iэтащхьэр *(зрыызэгурыIуам тету)*

ХьэIунщ1э А. Хь. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм Экономикэ, жылагъуэ щынагъуэншагъэмрэ щIыналъэ къудамэм и Iэтащхьэр и Советым и Секретарым и къудамэм и Iэтащхьэр

Чеченов А. А. - Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Шыбзыхъуэ М. Б. - мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхь «Денеб» фирмэм и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Опт Iуэхущ1апIэм я зэгухьэныгъэм и унафэщIыр *(зрыызэгурыIуам тету)*

Эндреев Б. А. - мардэ зиIэ эхъуапIныгъэ зыхь «Налшык» банкым и правлензм и унафэщIыр, Къбэрдей-Балькъэр Республикэм и Банкхэмрэ страховщикхэмрэ я зэгухьэныгъэм и президентыр *(зрыызэгурыIуам тету).*

● Жэрдэм

Районхэмрэ къалэхэмрэ щыIэ псэукIэр иригъэфIэкIуэн папщIэ

Путин Владимир нэхъ япэкIэ кьыгырыгъэдза тхыгъэхэм мы зэманым къэралым кьыгъэщыгъэ къалэнхэмрэ ахэр зыгъэкIыныкIэ Iэмалхэмрэ щIугъэкIыкIыу тхыгъэм, «Демократиемрэ къэралым и фIагъымрэ» фIыщIыгъэцIэр зиIэм, пыуухкIауэ къыщыгъэлъэгъуащ1эу щIэуэ хахьиу Президентымрэ къэралым и Iэтащхьэхэмрэ япэ дыдэу зэлэжьын хуэй Iуэхущ1э. СыздгъеплъыкIэ зэрыхъунымкIэ щэсыпIэ нэсщ гугъуехьхэри ахэр кьыдэнэжьы ным хуэунэтIауэ лэжьын хуейхэри Путин Владимир нехьэкIкъехьэкI хэмылъу икIи зэIуахэу утыку кьыдэрырильхьар.

ХЭХАУЭ сэ си гуапэ хьэщ муниципальнэ властым и зэфIэкIыр кьэлэтыным хуэгъэзагъэ тхыгъэм кьыщыгъэльэгъуахэр. Ахэр куэдкIэ тохуэ дэ мы зэманым республикэм законхэр кьыдэзыгъэкI и органым щедгъэкIуэкI лэжьигъэм. ЩIыналъэхэм тэмэму я щхьэ я унафэ ящIыжьным и къыхьэнэр къэралым и унафэщI нэхъыщхьэхэм нэгъэсауэ къаэзырыгурыIуэм ущымыгуфIыкIыпIэр и1экIым. Путин Владимир и тхыгъэм кьыщегъэльагъуэ Урысейм демократиер щыгъэбыдэнымкIэ, абы дяпэкIи зегъэужьыным кIэ щIыналъэхэм щыIэ унафэщI органхэм я зэфIэкIыр кьэIэтыныр хэзыпIэ нэхъыщхьэу зэрыхуейкIэ.

Тхыгъэм зыгъэхьэзырам кьызэрилытэмкIэ, абы щIыхуэхэм я зэхэщIыкIымрэ жэуапIныгъэмрэ кьыIэтыныр, къэрал кьулыкъухэр зыщIэлъэхъэм унафэр тэмэму зегъэкIуэным зыщIыхуагъэсапъэри апхуэдэ щIыналъэхэрщ.

Путин Владимир кьыщэрилытэмкIэ, щIыналъэхэм щыIэ унафэщI органхэм дэтхэнэ зы щIыхури «Збэмэ яльэIэсу» щытын хуейщ. Муниципалитетхэр щхьэж игу кьызэрихьэм хуэдэу зэгуагъэхьэжуэр емыгупсысауэ ин щыщI къэхун хуейкым. Ахэрщ къэрал политикэр жылагъуэхэм щыпхьэзыгъэкIыну зи кьэIэныр, абы кьыхьэкIыу финанс эзфIэкI ябгъэдэлъу, кьыззэгъэпэщынгъэ, экономикэ, социальнэ Iуэхуэхэр езы жылагъуэхэм щыпсэу щыхухэм я гъашIэр зэрефIэкIуэным хуэунэтIауэ дагъэхьIфу щытын хуейщ. Псэуныгъэ и льэныкъуэкIэ махуэ кьэс кьэуэ кьыпэнхэм япэ1эщын, езыхэм я полномочиехэр нэгъэсауэ дагъэкIыфын папщIэ муниципалитетхэм ахьышм и хэкIыпIэ пыухыкIахэри кьахуэзгъэпэщыпхъэщ. Мыхьэнэшхуэ иIэщ хьэрычэтыщ1э Iуэхущ1апIэ мыинэмрэ курытымрэ я налогхэр щыпIэ унафэр зезыгъэкIуэ органхэм егъэбыдыпIапхъэу статьям кьыззэрихьэм. А налогхэр муниципалитетхэм кьахуэнэрэ щIыналъэхэм я бюджетхэм кьаIэрыхьэу хуежьэмэ, муниципальнэ щIыналъэхэмэ нэхъ псынщIэу зауэкынущ, езы унафэщI органхэри хьэрычэтэ Iуэху мыинымрэ курытымрэ защIэгъэкъуэрыным тригъэгушхуэнущ. «Экономикэ и лъэныкъуэкIэ я Iуэху иджыпсту псом хуэмыдэу, кьалэнщхуэхэмрэ кьалэ курытхэмрэ нэхъ дэгъэкIыпхъэщ, - кьелыпытэ УФ-м и премьер-министрым. - Ахэрщ кьэралым и экономикэ зэфIэкIым и кьежьапIэри щыIу нэхъ жыджэрэр щыпсэурэ. Кьалэхэр экономикэ зыIуэкIыныгъэмрэ гражданм жэрдэмэкIэмрэ я кьежьапIэщ».

Путин Владимир кьыхьэгъщхьэхуI: властымкIэ полномочиехэмрэ финансхэм я гъэхьэзэныр Iэмэпсымэхэр хурахащ.

Иджырей типографие Iэмэпсымэ пIалъэхэмкIэ марэ нэпцIкIэр щагъэхьэзыр цехитI Налшыкрэ Къулъкъужьм Ищхьэрэ къуажэмрэ щыIэхуащIыжащ.

2011 гъэм контрафакт продукцэхэр игъэкIыным екъэIа щIэпхъаджагъэу 98-рэ кьыщIагъэщащ. Аудиодиск мин 82-м щIигу, контрафакт программэхэмкIэ кьызэгъэпэща компьютер 500 къытрахащ. Ахэр кьыщIигъэкIыну хуитыныгъэ зиIэм сом мелуани 8-м щIигъу хэщыныгъэ иратащ (2010 гъэм - сом мелуани 2,5-рэ). Къызэдгъэщынщ, нэгъабэ и щыщхьэIум Налшык къалэ дэт сату Iуэхущ1апIэ нэхъ инхэм ящыщ зым диск нэпцI мин 50-м щIигъу кьыщытрахащ.

2011 гъэм Iэмэпсымэ и пэ кьихуэ иратъкIуэкIа Iуэхугъуэхэм япкъ иткIэ, цIыхум и узынщагъэмрэ и гъашIэмкIэ щынагъуэ зыпылъ пиротехникэ продукцэхэр ящынаIуэ кьыздэпаудащ. Iэфыкъгъэхэр кьыщIигъэкIа пIалъэр щадхъуэж цехыр зэхуащIыжащ, кьыщыбгъэсабэп хуэмыдэ ныр икIауэ Iэфыкъгъэ куэд кьытрахащ.

Нэгъабэ джэгупIи 145-рэ зэхуащIыжащ, зэрыщIэсу автомату 653-рэ, джэгуэр кьызэрызэрагъэпэщ нэгъуэщI Iэмэпсымэу 796-рэ, абы компьютер 776-рэ хэту, щыщIэу стIол 18, рулетки 2 къытрахащ. Налшык дэт Кьэрал концерт гъэльэгъуэлIэм зэман кIыхькIэ щылэжьа «Сан Сити» джэгуплIэр зэхуащIыжащ. Ар кьызэзэыстагъэщIэр уголовнэ жэуапым ирашэлIащ.

УЭРДОКЪУЭ Женя.

● Брифинг

Хэщ1ыныгъэр сом мелардым щIегъу

2011 гъэм фадэжэкI нэпцIхэр щэхуу къыщыщIагъэкI цехэхэр, заводхэр сэтей къэщIыным, абы лицензэ зимыIахэри щыкIыу, Федеральнэ маркэ нэпцIхэр къэтэхыным, щIыхуэхэр хьэщыкъ зыщI, ахъшэ хэхыпIэ джагуп1эхэр гъэкIуэдыжыным ехьэлIа Iуэхугъуэхэр щрагъэкIуэкIым, экономикэ щIэпсъаджагъэу 77-рэ сэтей къащIащ.

КЪЭРАЛ кIуэцI IуэхугъэмкIэ министерствэу КЪБР-м щIэлэм Экономикэ щынагъуэншагъэмрэ коррупцым пэщIэтыным Iэ и къудамэм и унафэщI полицэм и майор Бичэ Аэзмэт апхуэдэ бжыгъэхэр къащIихьащ МВД-м щекIуэкIа брифингым.

Фадэ птулькIэ мелуани 4-рэ мин 800-рэ, этил спирт литр мин 300-м нэблагъэ къытрахащ, Къбэтэ уголовнэ Iуэхугъэм кьыззэрыщIэлъэгъуамкIэ, хэщ1ныгъэр сом зы мелардым щIегъу (2010 гъэм - сом мелуан 24-рэ мин 700-рэ).

Исрэлэмей, Бахьсэнэкъ, Старэ Шэрэдж кьуажэхэм щызэхуащIыжащ фадэ нэпцIкIэр кьыщыщIагъэкI цехэхэр. Цыхуэм и узынщагъэмкIэ щынагъуэ зыпылъ фадэхэкI куэд, федеральнэ маркэ нэпцIу мелуани 4,5-м щIигъу, ахэр зэрагъэхьэзэрыр Iэмэпсымэхэр зэрытрагъашэм кьэкIыркъым кьэралым псом зэкIэлъыкIуэу унафэр зэрыщIэзэрагъэкIуэр кьагъэтIысхьэну икIи властым и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм полномочиехэр емыгупсысауэ эпхагъэшыну. «Властым и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм кьэралым полномочиехэр зэрызэпагъэшыр хабзэ гурыIуэгъуэм тетын хуейщ - дэтхэнэ Iэнатlэми лъысыпхъэр абы Урысейм и щIыхуэхэм я псэукIэр егъэфIэкIуэным, жэрдэмыр кьэIэтыным, зэрыщIыту кьэралым зегъэужьыным и къыбарегъащIэ Iэнатlэхэм щагъэзащIэ мыхьэнэм щытепсэльыхьа зэIущIэ. Абы щыжаIаэр фи лъэныкIэ нобэ тыдодзэ.**

● Фи лъэныкIэ

Тепсэлъыхьыну щIытемыгушхуэр сыт?

ЩIэджыкIакIуэхэм ягу кьэдгъэкIыжьынщи, КЪБР-м и Парламентым нэхъапэIуэкIэ щыкъэхтащ щIыхуэм и зэхэщIыкIым, и зэфIэкIым хэзыхьэным, жылагъуэ гупсысэм зегъэужьыным и Iуэхум хьэбарегъащIэ Iэнатlэхэм щагъэзащIэ мыхьэнэм щытепсэльыхьа зэIущIэ. Абы щыжаIаэр фи лъэныкIэ нобэ тыдодзэ.

РЕСПУБЛИКЭМ щIыхубэ хьэбарегъащIэ IэнатlэхэмкIэ и къэрал комитетым и унафэщI **Къумахуэ Мухьэдин** кьызэригъэльэгъуамкIэ, 2012 къапэщIыт къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщщ щIыпIэ радиомрэ телевидениемрэ бжыгъэхэм я пщащэм хуэгъэкIуэным, абы папщIэ теленэтынхэм сыхьэт 18 ящхъэкIыным, интернет Iэмалхэр нэгъэсауэ зэтеубгъэным, радио сыхьэт 12-кIэ, иужькIэ 24-кIэ лажьэу зэтеуухуэным. КьызэрыхигъэщамкIэ, я Iуэхур и кIэм нагъэсащ.

«Заман» газетым и редактор нэхъыщхьэ **Аттаев Жэмал** кьызэхуэсахэм ягу кьиржькIыжащ жылагъуэхэм ирикIуэн папщIэ, республикэ газетхэм я лэжьакIуэхэм зы транспорт нэхъ мыхъуми яхуэхьэн зэрыхуейм куэд щIауэ и гугъу ящIми, яджыри кьызэдэхуэ ящIыжу, Зэкъо радиомрэ телевидениемрэ я компанием» кьудамэм и унафэщI **Кьэзанш Людмилэ** мыхьэнэ хэха ириту кьытеувыIащ властыр хьыбарегъащIэ Iэнатlэхэм нэхъ зэIуахуэ зэрыхущытыпхъэм.

- Унагъуэм кьыщIагъэсэфэп псым и зэранкIэ щIыхуэр сымаджэ щIэхъуэм и щхьэусыгъуэр зэрызэхагъэкIам маху хъэс дытепсэльыхьми, жэуап пыухыкIа лъыхъуэу телевизореплхъэр зэпымыууэ кьопсалъэ, ауэ ар кьызыпытхын кьулыкъущIэ гуэри республикэм щыдгъэутыркъым. Абы ди компанием и пщIэр егъэпльэхьшэ, - кьыхихугъащагъ щыпIэ ГТРК-м и унафэщIым.

Абы кьигъэльэгъуащ кьулыкъущIэхэм зыщыкъуагъэша зэманри, я унэцIэри, зыщIыкъуагъэша Iуэхури корреспондентэм хэхауэ зэратхэр, властым и лэжьыгъэр зыхуэгъэр зэхущIыту ящIын папщIэ, къэралI Iэнатlэхэм къэралI зэгурыIуэныгъэ къращIыпIэн зэрыхуейр, адрей щIыналъэ псори а Iэмалым зэрыхуэкIуар.

Парламентым и Унафэщым и яп кьудэзэ **Жаным Руслан** Къэзанш Людмилэ жиIаэр диблагъэ:

- Къэбэрдей-Балькъэрым и тхыдэм и кIуэцIкIэ нобэ хуэдэу нахуагъэр зэи щытепщэу щытакъым. Дэ зэIуахуэ дызэрыпсалъэхэм дыхущIэкъуу зэпытщ, властым щIиуфэн кьуэлъкъым. Сыт хуэдэ щэху дэ диIэнкIэ хъунр? - тригъэчыпхъащ Парламентым и Iэтащхьэм и яп. Абы ГТРК-м и унафэщIым зыхуигъэзащ КЪБР-м и хабзэгъуэр оргланым щыщу корреспондентхэм я упщIэхэм пыуIыкIуэт щыIэмэ хэIущIыпу и ищIынэ.

«Адыгэ псалъэ» газетым и редактор нэхъыщхьэ **ХьэфIыщIэ Мухьэмэд** щхьэхуэу къытеувыIащ республикэ газетхэм я бжыгъэм щыкIэрыхуэ щхьэусыгъуэм.

- Лъэпкъ газетхэм я мыхьэнэр ягъэлъэхъэжьн папщIэ, Пощт зэпыщIэныгъэхэмкIэ федеральнэ Iуэхущ1апIэм и щIыналъэ къудамэм и унафэщIу щытахэм ялъэкI къагъэнакъым. Зеикъуэ къуажэм пощтэхьэу 7 яIащ, нобэ зэрыхъужьыр тIу къудейщ. Щыкъ1, лъакъуэрыгъажэкIэ е автомашинэкIэ зыщIамыгъакъуэмэ, километр 14 зи кIыхьагъ къуажэр махуэ кьэс зэрызэщIагъэхьэнэр дауэ? Пощтыр тхьэмахуэ зэхуакуу гъэ кьэрахьэкIыу аращ, щыкуэмыхьыххэр нэхъыбэщ. Iуэхур зыхуэкIуам игъэпIейтейхэм я газетхэр езыхэм кьыIаэхьи. ИтIани ди щIыхуэм Iэ щIытрамыдзэр догъэущIагъэу. Иужьрей илъэсиплIым кьриубыдэу мин 12-м щIигъэжьауэ мини 5-м нэблагъэ абыхэм я бжыгъэм кIарыхуащ. Пощтэхьэм и мазэ упахуэр сом мини 3,5-4-м фIэкIыкрыхьэм. Хэт апхуэдэ ахъшэкIэ пхуэлэжьнур? - кьыхигъэщащ редактор нэхъыщхьэм.

Абы Парламентымрэ Правительствэмрэ захуигъэзащ пощтыр зэрызэбграгъэх щыкIэм нэгъуэщI Iэмал кьыхуагупсысыну.

Властым и кьудамэхэм зэрыдзлажь щыкIэм и гугъу щищIым, ХьэфIыщIэ Мухьэмэд кьигъэльэгъуащ «Адыгэ псалъэ» газетым езыр зэрыщIалажь илъэс 14-м кьриубыдэу республикэм и унафэщIхэм ящыщ гуэри я критикэ тхыгъэхэм кьызэрыпэмыджэжар.

- Я щхьэм тралъхьэрыкъым, «фэ фыкъэ?» жыхуаIащ. Ауэ ягу кьэзгъэшIыжыну сыхуейт зи гугъ сщIыр Парламентымрэ Правительствэмрэ зэрагъэзэгър. Ди тхыгъэхэм ягъэдэ гулъытэ фIэкIа щыхуамащIкIэ, Къбэрдей-Балъкъэрым и щIыхуэхэм, Парламентми, Правительствэми нэхъыфIу яхущIытыкъым. Хьэхунмэ, бжыгъилплIкIэ лажьэ правительствэ телефонымр абыхэм ядгъэтхрыжь. Министрэхэм «зыкъыдагъэуIуфыдрыкъым». Индивидуальнэ бжыгъэ си унэцIэр щытридзэмэ, «къэзэлъэпIуну аращ, щрегугъ абы» жеIэри, къиштэркъым. Псом хэумыдзжу, финансхэмкIэ, узынщагъэр зыумэнымкIэ министрэхэм ирагъэлIей. Сэ кьызэрыслъытэмкIэ, республикэм и унафэщIхэм ящыщэмыщIа, адрейхэм апхуэдэ телефон щIалэн щыIэкъым. Ксепсалъэм и унэцIэр сысейм кьытридзэркъым, итIани си гуапэу кьызощтэ. ПщIэну щыткъым, Президентыр кьыпхуеинкIэ мэхъу, - кьыхигъэбгдежьыныкIэщ ХьэфIыщIэ Мухьэмэд.

Редактор нэхъыщхьэм кьызэрыхигъэщамкIэ, редакцэм и техникэ лэжьакIуэхэм я улахуэр сом мини 4-5-м фIэкIырыкъым.

- Ар фэсыкъэ Iусщ. Улахуэмрэ гонорарымрэ хагъэхъуэн хуейщ. Ди гонорарыр мыхьэнэншэщ. Творческэ лэжьакIуэм и улахуэмрэ и гонорарымрэ зэхэту сом мини 8-м нысэрыкIысэсырькъым. Абы нобэ уздынихьэсынум псори фIыуэ фыщыгъуазэщ, - кьыпишащ адэкIэ ХьэфIыщIэ Мухьэмэд.

Редактор нэхъыщхьэм Президентыр, Парламентыр, Правительствэр кьыхуриджащ газетхэм я редакцэхэм нэхъыбэрэ яхуеблагъэну.

- Республикэм и гъащIэм, журналистхэм я лэжьыгъэм техуауэ Iэшащ1эгъуэн куэд редакцэхэм кьыщыфIэнущ. Хьэжыкъарэ Алик ди дежь зэрыщылажьэрэ илъэсэ 6 мэхъу, абы и пэкIэ илъэс 25-кIэ радиом щыIащ, ДОСААФ-м и общежитием щопсэу. А организацэм и унафэщI Iэщым Юрэ жыхуаIэм Iэшащ1эгъуэн ящыщ. Ар ящыщ1ыпэмкIэ, республикэм и унафэщIхэм ящIащ1ауэ, абы щIэс унагъуэхэр бэлыхьым хигъэтщ, ди лэжьакIуэри, адрейхэри кьыщIидзыну мэнькъуакъуэ. Езым и зэранкIэ я Iуэхущ1апIэм кьытехуэ щIыхуэхэр общежитым щыпсэухэм я хьэжькIэ зытригъэкIыжьын мурад иIэу, илъэсиплI хьэрэуэ щIыхуэхэм псэкIугъуэ яритркъым. Iэщ1ыным зэхущIыхьхэм техуауэ зызыхуэзмыгъэзэ кьэнжакъым. Правительствэмрэ Парламентымрэ общежитым щIэсхэм, лей зытехьэхэм щIадэмыIэпыкIуэ гурыIуэгъуэм, - кьыхигъэщащ абы.

ХьэфIыщIэ Мухьэмэд ириплейтейуэ кьытеувыIащ Iэщ1агъэлIэхэр гъэхьэзырыным хуэфащэ гулъытэ зэримыгъэзэн, КЪБКЪУ-м урыс-адыгэ, урыс-балъкъэр кьудамэхэр кьыщ1эIуэкIыжьын зэрыхуейм.

- Ущ1ри-уси хэмыту ахэр адыгэ, балъкъэр кьудамэу зэрахъуэжащ, щIэтIысхьэн зегъэтыркъым. Кьахуэщтар щIыхуэ зыбжанэщ. Кьаухми, лэжьапIэ ягъуэтынукъым. Нэхъапэм абыхэм урысыбзэр ирагъэджну хуитт.

ЗэIущIам хэтхэм властым и Iуэхущ1апIэхэм чэнджэщ ираташ кьащIэ унафэхэм зыщIэдзри щIыхуэр и хагъэгъуэзэну, абы и лъэныкъуэкIэ хьыбарегъащIэ Iэнатlэ псоми зэхуэдэ Iэмал кьыхуэзэрагъэпэщыну.

КЪУДЭБЕРДЫКЪУЭ Iэмин.

● Брифинг

Хэщ1ыныгъэр сом мелардым щIегъу

2011 гъэм фадэжэкI нэпцIхэр щэхуу къыщыщIагъэкI цехэхэр, заводхэр сэтей къэщIыным, абы лицензэ зимыIахэри щыкIыу, Федеральнэ маркэ нэпцIхэр къэтэхыным, щIыхуэхэр хьэщыкъ зыщI, ахъшэ хэхыпIэ джагуп1эхэр гъэкIуэдыжыным ехьэлIа Iуэхугъуэхэр щрагъэкIуэкIым, экономикэ щIэпсъаджагъэу 77-рэ сэтей къащIащ.

КЪЭРАЛ кIуэцI IуэхугъэмкIэ министерствэу КЪБР-м щIэлэм Экономикэ щынагъуэншагъэмрэ коррупцым пэщIэтыным Iэ и къудамэм и унафэщI полицэм и майор Бичэ Аэзмэт апхуэдэ бжыгъэхэр къащIихьащ МВД-м щекIуэкIа брифингым.

Фадэ птулькIэ мелуани 4-рэ мин 800-рэ, этил спирт литр мин 300-м нэблагъэ къытрахащ, Къбэтэ уголовнэ Iуэхугъэм кьыззэрыщIэлъэгъуамкIэ, хэщ1ныгъэр сом зы мелардым щIегъу (2010 гъэм - сом мелуан 24-рэ мин 700-рэ).

Исрэлэмей, Бахьсэнэкъ, Старэ Шэрэдж кьуажэхэм щызэхуащIыжащ фадэ нэпцIкIэр кьыщыщIагъэкI цехэхэр. Цыхуэм и узынщагъэмкIэ щынагъуэ зыпылъ фадэхэкI куэд, федеральнэ маркэ нэпцIу мелуани 4,5-м щIигъу, ахэр зэрагъэхьэзэрыр Iэмэпсымэхэр зэрытрагъашэм кьэкIыркъым кьэралI псом зэкIэлъыкIуэу унафэр зэрыщIэзэрагъэкIуэр кьагъэтIысхьэну икIи властым и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм полномочиехэр емыгупсысауэ эпхагъэшыну. «Властым и Iэнатlэ зэмылIэужьыгъуэхэм кьэралI полномочиехэр зэрызэпагъэшыр хабзэ гурыIуэгъуэм тетын хуейщ - дэтхэнэ Iэнатlэми лъысыпхъэр абы Урысейм и щIыхуэхэм я псэукIэр егъэфIэкIуэным, жэрдэмыр кьэIэтыным, зэрыщIыту кьэралым зегъэужьыным и къыбарегъащIэ Iэнатlэхэм щагъэзащIэ мыхьэнэм щытепсэльыхьа зэIущIэ. Абы щыжаIаэр фи унафэ гуэр зэрымыIэр.

ВГТРК-м и «Къэбэрдей-Балъкъэр» телевидиокомпание» кьудамэм и унафэщI **Кьэзанш Людмилэ** мыхьэнэ хэха ириту кьытеувыIащ властыр хьыбарегъащIэ Iэнатlэхэм нэхъ зэIуахуэ зэрыхущытыпхъэм.

- Унагъуэм кьыщIагъэсэфэп псым и зэранкIэ щIыхуэр сымаджэ щIэхъуэм и щхьэусыгъуэр зэрызэхагъэкIам маху хъэс дытепсэльыхьми, жэуап пыухыкI

Экономикэ Политикэ

Махуэку

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Іуэху

ИгъащІэкІэ

• Тезыр

Къэрал Думэм Щынагъуэщагъэмрэ корупцэм пэщІэтыныкІэ и комитетым и унафэщІ Яровая Иринэ тепсэльыхьащ Новосибирск афиянхэр хунту щащэ зэрыщыхьуам теухуауэ СМИ-хэм кьытехуа хьыбархэм. Абы жиІащ наркотикхэр куэд дыдэу изыгъэкІхэм игъащІэкІэ лъэхъуэщ ныбжьыкІэ тезыр тралъхьыр ящыгъэлъэгъуа хабзэм и проектыр хабзэгъэув ІэнатІэм кьыгъэщыкьлъхьынр.

АБЫ кьыхигъэщащ наркотикхэм Новосибирск зэрызэщІауБыдар.

- Наркотикхэм ехьэлІа кьалэныр Іыхьыщ зэпыудын хуейуэ кьызолъытэ, - жиІащ депутатым. - Япэрауэ, ар зытещІыхьын хуейр Урысейм а щхьэхъэжьэ кьызэрашэрщ. ЕтІуанэрауэ, абыхэм Урысейм и щІыхьэр зэрыдгарэхьырщ. Ещанэрауэ, а щхьэхьыр зэзыхьхьІэр а мыгъуагъэм сыт и лъэныкъуэкІи кьыпигъэкІыныр.

Къэрал Думэм и комитетым и унафэщІым кьыгъэрилъыгъэмкІэ, наркотикхэр куэду зыщІэхэм яхуэгъэльхьэнымрэ псэухукІэ лъэхъэщым исыну я суд эращІэнур. УК-м и 228.1-м ипкъ итк1э, мы зэманым наркотикхэр хабзэншагъэкІэ куэд дыдэу изыгъэкІхэм тезыру тралъхьар ильэси 8-м кьыщыщІэдзауэ 20-м нэс тутнакьынырщ.

Яровая и псалъэхэм ятепщІыхьмэ, ар зи унафэщІ комитетыр мы Іухучмкі э быдэу дэлэжьэнущ УФ-м Наркотикхэр хабзэншагъэкІэ щызезыгьаКІуэ ягупщІэныкьмкІэ и къэрал комитетым. Ар нэхъыбэу егъащІыкІауэ щытыныщ Новосибирск щызэфІэува щытыкІэм хуэдэ кьэмыкъуным теухуа жэрдэмхэр пхыгъэкІыным. «Хабзэр иджыпсту пэщІэувэн хуейщ щхьухьхэр зыщхэхэр зыхуэхІуэ сыт хуэдэ Іэмалхэмэ, - кьыхигъэщхьэхуКІащ Яровая. - Наркополицэм и унафэщІхэр ди гъусэу, дэ зэман гъунэгъум дедэІуэнущ а Іуэхум икІи жэрдэмхэр кьыхэтлъхьэнущ.

Фигу къэдгъэкІыжьыщи, Иванов Виктор и Іуэхущ Іапіэр арэзыщ депутат гупым наркобаронхэр игъащІэкІэ лъэхъэщым игъэсыным теухуа хабзэ ягъэувану кьыхалъхьэну зэрамрадымкІэ. ИщІагъ палатэм щІэлъщ наркобаронхэм зэрыпэщІэтыр ягъэлъэщыныр щыубзыхуа проектым. Абы ищхьу кьыхалъхьа Іуэхур хэбгъэхьэныр гугъу хъунукъым.

Иджыблагъэ Урысейм Узынщагъэр хуэмэныр социальэ зыужьыныгъэмкІэ и министерствэм жиІащ урысейхэр узынщэу псэуным хуэгъэсэным и Іуэхум мы гъэм сом мелуан 820-р зэрыхуахар. Сом мелуан 520-р тралъхьэІуэдэнущ щІыналъэ 22-м наркологхэм я Іуэхущ Іапіэ яІэ хъуным.

ЗэщІагъэлІхэм кьыщыгъэмкІэ, абы Іэмал кьаритынущ наркотикхэр Іэщ Іыбэ зыщІ щІыхьхэр процентыр 5-кІэ нэхъыбэ хъуну. Зи гугъу тщІа министерствэм апхуэдэу и мурадщ псэукІэ узынщэм и хабзэхэм кІуэ пэтми щІыхь нэхъыбэ иришэлІэну. Псом хуэмыдэу сабийхэмрэ балигъ ныкъуэхьухэмрэ. Наркополицэм кьитахэм ятепщІыхьмэ, Урысейм наркотикхэр псори зэхэту щызэрахьлІэ щІыхь мин 600-м. Дохутырхэмрэ Іуэхущ Іапіэ щІэуфахэмрэ кьалтыгъэ зи ныбжьыр ильэс 18-м кьыщыщІэдзауэ 39-м нэс щІыхь мелуани 2,6 - 6-м апхуэдэ щхьухъ зэмылІэужьыгъэмкІэ «зытрагъэуу». Ар хуэдизкІэ нэхъыбэщ Евросоюзым и къэралхэм щызэкІуэ бжьыгъэм ебгъапщэну.

БОГДАНОВ Владимир.
«Российская газета».

• Іуэтхъэ

Щ1ым иросондэжэр

Ставрополь крайм кьыщыдэкІ газэтхэр куэдрэ тетхьыхьащ Шпаковэ куейм щыпсэуэхэм я тхьэусыхэхэм. Ар зэхагъэкІащ Урысейм Следствэмкіэ и ДІыкІуэхэм. Мис абы къыриІуар.

ШПАКОВЭ районым и администрацэм мыпхьу, щы зэхущытыкІэхэмкІэ и кьудамэм и унафэщІым р Деминкъуажэ администрацэм и Іэтащхьэм ухуакІуэ Іуэхущ Іапіэ щыІэ щІыхь зэманкІэ ягъэкІуэнущ.

Нэгъэбэ и дыгъэзаазэм къуажэ администрацэм и Іэтащхьэм ухуакІуэ Іуэхущ Іапіэхэм ящыщ зым и унафэщІыр къиГъэгъэгъащ Іулъхьэу сом мелуаниплІ куритмэ, дэтхэнэри метр зэбгъэзэнатІэу мин пщІырыпщІ хъуурэ щІы Іыхьитl бэджэнду кьыІахьыным теухуа зэпеэум щытригъэкІуэну.

Администрацэм и Іэтащхьэм щыгу ууакІуэм а ахъшэм и зэхуэдитІыр - сом мелуанитІыр - сейфым дилъхьащ икІи кьыжриІащ ауку щыным щытекІуэмэ, кьэнэжари иритыжьну.

Шпаковэ районым Мыпхьу, щы зэхущытыкІэхэмкІэ и комитетым и унафэщІыр щыгъуазэ хъуащ Іулъхьэм и зэхуэдитІыр Демин администрацэм и Іэтащхьэм зэрыІэрыхьар. Абы аукционым кьриКІуахэм хабзэм и кьару яригъэгъуэтын папщІэ кьэнэжа сом меуаниторІыр езым иритыну уухуакІуэм хуигъэуващ, арщхьэкІи ар яубыдащ.

ПАНКОВЭ Еленэ.
«Аргументы и факты».

Къагъэсэбэпыну я мурадщ

• Къэрал Думэм

Къэрал Думэм щыщ оппозицэм и мурадщ Интернетым щ1ыху мин1щ1ым I э щ1ыхуа1эта жылагъуэ жэрдэмхэм фI эмы1уэ ящ1ащ палатэм щ1ыхь1пхъэ хуейуэ Премьер-министр Путин Владимир кьыхилъхьар кьигъэсэбэпыну.

«ЗАХУАГЪЭ эдэщІыІэ Урысей» партым щыщ депутат гупым эсер Гудков Дмитрий я пашэу кьалэн зыщащІыжкащ щыху мелуаным Іэ зытрадзахэр зэхуахьэсыну. Іуэхур зыхуэгъэзар «Урысей зэкъуэтым» имыдэ хабзэгъэув жэрдэмхэм Къэрал Думэр хагъэпльэщІ. Лъжьыгъэм хашэнущ блогер икІи политик щІэрыІуэхэр. Псальэм и хьэтыркІэ, Яшин Ильяр» Навальный Алексейрэ. Гуп щхьэхуи кьыхэзрагъэпэщыну я мурадщ.

Псом япэу а гупыр хущІэкъунущ Конституцэм зэхьуэкІыныгъэхэр зегъэльхьэнымкІэ. Ахэр нэхъыщхьэу зыхуэгъэзар Президентым и кьулыкъур щызэрихьэну пІальэр ильэспІэлІм хуэгъэкІуэжыкырщ. Апхуэдэ жэрдэмыр пхагъэкІын папщІэ абы и тельхьэу депутат 90 кьэуваныр хуейщ. Абы кьыхэжІыну эсерхэр мы зэманым йопсаІэ КПРФ-м щыщхэм. Пэжщ, абыхэм кьалыпІэ Президентыр и кьулыкъум ильэситхкІэ тетын хуейуэ.

2008 гъэм Конституцэм хэльхьауэ щыта зэхъэжьКІныгъэхэрэ зытещІыхьауэ щытар Президентымрэ Къэрал Думэмрэ зэрылэжьэну пІальэрщ. Абы щыгъуэм Президентым и кьулыкъум ильэси 6-кІэ пэрытыну, ищІагъ палатэм и депутатхэр ильэситхкІэ лэжьэну хуит хьуащ.

«Дэ кьэдгъэуэтащ властым зэрыгетхъэзэну Іэмал. Абы кьыхэжІыу ди жэрдэмхэр Интернетым щызэддгъэІэныгъэным ди кьару псори етхьэлІэнущ, - жиІащ Гудков Дмитрий. - Псальэм и хьэтыркІэ, дэ кьыхэтлъхьэ хабзэр «Урысей зэкъуэтым» пхъэкІыркъым. Абы щыгъуэм Интернетым щызэхудохьэс ди т ельхьэхэм Іэ зэщІадзэхэр. Сэ пэкІум хэтхэм я пащхьэм сыкьоуварэ, кьыхэхуэсахэм яжьэзоІэ абыхэм яфІэкъабыла проектыр «Урысей зэкъуэтым» зэрыпхримыгъэкІар. Егупсысыт кьэхъунум!»

Эсерхэм апхуэдэу я мурадщ судныщІэхэри хахыну кьихалъхьэну.

Парт гуэрхэми хэмыт оппозицэм щыщхэми дабыгъ «Урысей зэкъуэтым» имыдэ жэрдэмхэр зэрыпрезэкІыну кьихалъхьэ Іэмалхэр. АрщхьэкІэ абыхэм япэ ирагъэщІыр нэгъуэщІ Іуэхуэхэрщ.

Коммунистхэр пІащІэркьым эсерхэм кьыхалъхьа Іуэхур дадыгъыну.

- Мы зэманым щыІэкъым Конституцэм зэхъэжьКІныгъэхэр зэрыхагъэхьэм теухуауэ зы жыпхъэм ит хабзэ пылъкІа. Президентри, Федерацэмкіэ Советри, Къэрал Думэри зытетыр «Урысей зэкъуэтым» пхиш гъэзугущ. Апхуэдэ щытыкІэ щыщІэ зэманым а партыр хуэмеІуэ, Урысейм зыгуэр щызэпхъэжьКІыфыным ушыгугъыныр щхьэгъэпцІэжщ. ЗэхъэжьКІныгъэхэр кьыщыхьунур езы власть зэрахъэжьКІнужкырщ, - жиІащ КПРФ-м и юрист нэхъыщхьэ, Къэрал Думэм и депутат Соловьев Вадим.

Арщхьэкіэ, кьайхьулІэми кьаймыхьулІэми, эрсерхэм кьыхалъхьам сэбэп пылъщ.

- Іэ тезыдза цІыху бжьыгъэм, дауи, ельытакъым кьыхалъхьа жэрдэмыр кьащтэнри кьамыщтэнри - икІэм-икІэжьым абы унафэ тезыщІыхьащ Къэрал Думэрщ. Арщхьэкіэ, а жэрдэмым куэд кІэлъыплъынущ, икІи кІуэ пэтми «Урысей зэкъуэтым» и дежкІэ ар нэхъ гугъу хъунущ пхунмыгъэкІыныр, - кьыхигъэщхьэхуКІащ Лъэпкъ стратегиемкІэ институтым и президент Ремизов Михаил.

«Урысей зэкъуэт» пар-тым хэтхэр а жэрдэмым зэреплъ щыкІэр зэтехуэр-кьым.

- «Урысей зэкъуэтыр» унафэхэр кьыщащтэкІэ Іуэхум зэпэщэчауэ бгъэдохьэ. Хабзэр цІыхухэм даІыгъмэ, экономикэ и лъэныкъуэкІэ лъабжьэ и кІэмэ икІи фэрыщІыгъэм темыщІыхьамэ, дэ дыхьэзырыщ оппозицэм дыпэджэжыну, абы щыщхэм жалэхэм дедэІуэну. Арщхьэкіэ дэ оппозицэм хуэдэзэнукъым кьыттрикьуэзу, - жиІащ Къэрал Думэм Федеральнэ ухуэкІэмрэ щІыпІэ самоуправленэм ягъэщІылІа Іуэхуэхмкіэ и комитетым щыщ Тимченкэ Вячеслав.

ЖЕРМЕЛЕВЭ Ольгэ.
«Известия».

• Къуэкіыпіэ Жыжьэ

Нэгъуэщ1 къэралхэм иратрэ?

Урысейм Экономикэ зыужьныгъэмкІэ и министерствэм хэІущІыІу щІ1ащ гъавэ щІ1ап1эхэу гектар минищ1эхэр Къуэкіыпіэ Жыжьэм нэгъуэщІ щ1ыхь1пхъэм щ1ыщ щ1ыхуэм бдж9нду щрагъ1ну зэрамурадыр.

УЕБЛЗМЭ, инвестицэ проект хъэзырхэри щыІэщ - ахэр азиат къэралхэм я пащхьэ щралъхьэнущ АТЭС-м и саммитым. ЖаІэ абыхэм щыхэплъэну я мурадщ Вьетнамым, Сингапурым, Таиландым, Японием. «Ди жагъуэ зэрыхунщи, абы кьыкІыр дэ езыхэр щІым демыпэжьыжьыныщ, - жеІэ «Къуажэдэс Урысей» жылагъуэ зэгухэныгъэм и унафэщІ Шугаев Сергей. - ЩІэныгъэ-къэухтакІуэ институтхэм къащыщІар я натІэ хъунущ - абыхэм я унэхэр бдж9нду зэрату щІэныгъэр щІэкІуэдыкІащ. Абы и гъуэгум трагъэхьэ мэкъумэш Іэнатіэри. Китайхэр а щІынатІэм куэд щІауэ щоладжьэ. Сыт атІэ тлъагъур? Бдж9нды рылажьэм щІыр ейкъыми, ар абы щысхьынукъым. ЗыхуІщэкъунрэ зыщ: Іэмал зэрИэкІэ нэхъыбэ кьыззэрытрихьырыщ. Абы папщІэ химие щІыгъэпшэр гущІэхэр кьигъэсэбэныщ. Илъэси 5-7 дэкІмэ къытІэрыхьэжьну щІыр зыхуей хуэгъэзэжьыным ильэсипщІ зыбжанэ текІуэдэнущ. Ар къыщыщІащ гектар минхэр бдж9нду кьыкьащхэм щрата Украинэм».

Дуней псом къыщагъэсэбэп Іэмалыр нэгъуэщІщ: езым и зэран хэлъми, къэралым мэкъумэшыщІэм сыткІи зыщІегъакъуэ. Къагурої э - щІыдагъэнщу упсэуфынущ, ауэ щІакъуэрэ шэрэ уимыІэу хъунукъым. Арщхьэкіэ ди министрхэм я гупсысэкІэр абы еицкъым - «Щыдагъэ диІэмэ, адрей псори кьэтщэхуфынущ». КъыкіыкъущІэхэм тегъэщІапІэ мыр ящІ: урысейхэр Іэпхъуэну, азиатхэм хуэдэу пэжьэну хуейкъым. Фермерхэр кьагъэгугъа ядэІэпыкъуну, гулытэ хуащІыну? Е нобэ зыдгъэтынщу пщэдей гугъу дызэрехьыжьыну хабзэ мыхъумыщІэхэм иджыри дытет?

«Аргументы и факты».

• Бохэшэ

Пэжымрэ пц1ымрэ

Иджыблагъэ УФ-м и Жылагъуэ палатэм ерыскьыкІмкІэ и лъэныкъуэ гупым кьэралым и кьалэ нэхъ льапІэ дыдэр кьилъхьуащ. Кьали 8 кьагъэуэтащ. Япэ увыпІищыр Хабаровск, Санкт-Петербург, Новосибирск кьалэхэм я Іыгъщ, ныжьрейр Новгород Ищхъэрэщ. Ауэ а нужьрейрщ ерыскьыкІэхэм я уасэхэм нэхъ хуабжьу зыщІэтар.

Кьалэ куэдым хущхьуэхэр нэхъ льапІэ щыхъуащ. Хущхьуэ зыгъэхьэзырхэр куэдрэ пэпльауэ жаІэ Узынщагъэр хъумэнымрэ социальэ зыужьныгъэмкІэ министерствэм абыхэм я Іэдакъэщ Іэкі нэхъыщхьэхэм я уасэхэм марэхэр яхунгъэувыным. Арати, пІальэр кьыззэрыгъэ зэрыдгъэуенфкІэ драгъэкІуеящ. Апхуэдэу щыщІткІэ, сыт улахуэ кьыщІыдамытыр уасэхэм зэрыхъхьэунум тещІыхьауэ? ЖКХ-м и Іуэхутхьэбзэхэми хъмыхьэну кьэралым и чанфощІхэм дыкьагъэгугъащ. Ауэ щІыпІэ гуэрхэм ахэр нэхъ льапІэ щыхъуащ.

Экономикэ зыужьныгъэмкІэ министерствэм кьытхуеГъэлъагъэу инфлянэм мазаем процент ныкъуэкІэ фІэкІа зыприхьыжьыну. Ильэсым процент 6-м щхьэдэмыхьыжаІами, ар процент 14-м щІигъунущ.

ДОНСКИХ Екатеринэ.
«Аргументы и факты».

УФ-м СтатистикэмкІэ и кьэрал комитетыр мэгуфІэ: 2011 гъэм инфлянэр щыпхъ щ1ыхь1уащ блэкІа ильэсипщІым еБгъащІэмэ, Е1уанэрауэ, щ1ыщ1эзмэ уасэхэр апхуэдэу дж1уеякъым.

АРЩХЬЭКІЭ, газетеджэхэм кьытхуатххэм ятепщІыхьмэ, щІыхухэм я Іырыпхъэм нэхърэ ахъшэу яхэщІхэр кІуэ пэтми нэхъыбэ мэхъу.

Блэкіа ильэсым ди щІыхухэм я хэхъуэхэм зэрызІэтар процент 0,8-кІэ кьудейщ (и пэ ита ильэсым ар процентэ 5,1-рэ хъуу щытащ). Яныныкъуэ ди щІыхухэм я дежкІэ инфлянэр кьэрал статистикэм кьитахэм нэхърэ хъуди 2-3-кІэ зэрынэхъ льагъ кьэпльагъэмэ, 2011 гъэм ди бохъыщэхэр нэхъ пІащІэ хъуауэ кьыщІэкІынущ. «Упсэун папщІэ фІэкІыпІэ имыІэу узыуэй хъэшыпхъэм я уасэхэр нэхъ псынщІэу докІуей, - кьыцІуриГъэІуащ Экономикэмкіэ школ нэхъыщхьэм Социальэ политикэмкІэ и институтым и унафащІ Смирнов Сергей. - Мы зэманым кьэралым пенсионерхэм нэхъ защІегъакъуэ. Ар хъэрэныгъ. Ауэ пенсионерхэрэкъым ди деж нэхъ щыкъулейсызыр. Сабийхэр зыпІ унагъуэхэми ядэІэпыкъун хуейщ».

Ар пэжщ: унагъуэм сабий нэхъыбэ исыху абы щыщ дэтхэнэми хэхъуэу хуэзэр нэхъ мащІэщ. ЦІыкІуэхэр нэхъ зыхуей дыдэхэр кьыззращэхуфыну сабий пособие кьэралым кьаритыркъым, ар пэжым пащІэ ахэр сабий садми ираты-фыркъым. Аращи, хъэпшыпхэм я уасэхэр, машІэ дыдэми, дэуенухэІэ япэу зыжьхэуэр ахэращ.

• Къэрал Думэм

Къуажэм зегъэужьын

Мэкъумэш щІэным и Іэнатіэм и закъуэ мэкъумэшыщІэ мелуан 800-р игъэпсэуфынукъым. Щ1ыпІэ хъэрычэтыщІэкжмрэ къуажэхэм индустриям зыщІегъэужьынымрэ я фІыгъэкІэщ пэжыгъэ зэрагъэутыныр щ1ыху мелуан куэдым.

УРЫСЕЙМ зэкІэ кьыщалъытэкъым китай реформэхэм Іуэхущ Іапіэхэр кьыззрыщыззэІуэхьэм и мыхьэнэр. Зи гугъу тщІыр куэй - къуажэ Іуэхущ Іапіэхэрщ. Абы щыгъэзами, а Іэнатіэм КНР-м промышленнэ продукцэу кьыщалажьым и Іыхьэ плІанэр, нэгъуэщІ кьэралхэм иригъашэм я Іыхьэ тхуанэр кьарет. Мыбдежым кьыщыдгъэльэгъэнщ кьэралым мы Іуэхум ахъшэ гуэри зэрыхимылъхьар. Хэбгъэзыхьмэ, а Іэнатіэр бюджетым и хэхъуаІапІэ хъуащ.

Уеблэмэ, телевизор е автомашинэхэм я пкъыгъуэхэр зыщІ Іуэхущ Іапіэ куэдым езыхэм я Іуэхущ Іапіэхэр кьыщызэІуах кьужьхэм, ягъэлажьэхэм ират улахуэр нэхъ мащІэщи.

Зэкіэ Китайм и кьуажэдэсым зы ильэсым кьилэжьыр доллар 600 хуэдизщ, кьалздэсхэм кьалъос доллар 1800-рэ. Апхуэдэ зэщхьэщыкІныгъэмкІэ Іуэхур зэфІэкІыркъым. Кьуажэм нэхъ щымыкІуэмытэщ егъэджэныгъэмрэ узынщагъэр хъумэнымрэ, транспортымрэ энергетикэмрэ егъэщІылІа лэжьыгъэр. Иджыблагъэ Пекин ичащ кьэралыр зэрыщыІэрэ блэкІа лІэщІыгъуэ тІощІрэ хым зыми кьэрыгъэ ильэс бакъуэ - мэкъумэшыщІэм налог ирагъэтыркъым. ЖыпІэщи, арат кьэралым и хэхъуэхэр нэхъыбэу ягъэм кьыщызэкІыр.

Къулейсызмэ, ц1ыхухэр щ1Эныгъэншэщ

Мэкъумэш Іэнатіэм зегъэужьынымк, къуажэдэсхэм я псэукІэр егъэфІэкІуэным илъэс къэс хувутІыпщ бюджетым кьыхэкІа ахъшэу доллар мелард 50-м щІигъу. Прунжу, гуэдзу кьащэхунмкэм я уасэхэр ягубзыкъ. 2020 гъэм ирихьэлІэу кьуажэхэр зэпызыщІэ гъэзэгу километр мин 300 хуэдизт нукъуэдиппу я мурадщ.

НЭХЪ ХУЭНЫКЪУЭ жылагъуэхэр зэфэн псыкІэ кьызэгъэпэщыным мыпхьу хуэхьэ. Мы зэманым кьуажэдэс мелуан 32-м апхуэдэ гукъвеуэ яІэжьхьэм. Сом мелард 20 хуаутІыпщащ классибгъу щІэныгъэ кьуажэ шюлкэм кьыщІэх хъуным. Абы я фейдэ хэлъщ кьуажэдэсхэм я щІэблэ зи бжьыгъэр мелуани 150-м нэсым.

Реформэхэр щаублам Китайм и цІыхухэм я Іыхьэ плІанэр, щІыху мелуан 250-р, я ныбэ хуэныкъуэт, щІыгъныджэт. Абыхэ кьулейсыз дыдэу кьалъытэ щІыху мелуан 24-р - къэралым и цІыхухэм я процентитІ кьудейр.

Нэхъ хуэмыщІа дыдэхэр щІыпсэур щІыпІэ пхыдзахэрщ, гъэзугухэр, электрокъару, школхэр здэщымыІэрщ. Аращи, кьулейсызыгъэмэ щІэныгъэншагъэмрэ я Іэдэм дэпщІ.

ХуэмыщІа куейхэм нэхъ щІэныгъэншэхэри щопсэу. ТхэкІэрэ ерджэкІэрэ зымыщІэ китай мелуани 170-м ящыщу мелуани 150-р кьуажэдэс кьулейсызхэрщ. Абыхэм я нэхъыбэр курыт, хэкІуэта ныбжь зиІэ цІыхубзхэщ.

Мураду ягъэуващ щІэныгъэншагъэр псом япэу кьуажэдэс щІалэгъуалэмрэ курыт ныбжьым ит цІыхухэмрэ я деж щагъэкІуэдыжьыну. Ярыншамэ, ахэр зы Іуэхуи пэрыувэфынукъым. Кьулейсызыгъэр ягъэкІуэдыжьын папщІэ Жыпіэщ щыщу, зым нэхъ мыхъуми, Іэщ Іагъэ гуэрым хищІыкІыу щытын хуейщ. Апхуэдэу мыхьэнэшхуэ и Іэщ зэрыкьулейсызым кьыхэхІыну щколым мыкІуэ сабийхэр партэхэм дагъэтІысхэнри. Ярыншамэ зэи зиужьныгъэм щІэныгъэншэ ныбжьыщІэхэр щыпсэу кьуажэм.

ОВЧИННИКОВ Всеволод.
«Российская газета».

• Британие

Курыт Іэщ1ыгъуэхэм Британием и пащтыкъу щыта псомк1 ябыгъэрэ хахуагъэкІэ къхэщ1ыхэ-хуК1ыпІэныгу Зыкіуэц1ыпІ Ричард. Ар абы и пІэныкъуэкІэ ефІэкІыкІрт зауэлІ хъыжьэу ятыыта и адэ пащтыкъ Генрих Етіуанэмк. Япэ щІыкІэ а щІыху тепІыжькІэр диІэльыгъэ, арщхьэкІэ ильэс 12 и ныбжьу Франджы Ищщам щІыпІэшхуэ кьыщІэрыхьа ижь, ліІыхьсэжь гъэзугум теубащ. ЖьитІэнщи, Генрих Етіуанэм ильэс 16-кІэ хьэпсым иригъэсащ езым и щхьэгъуэз икІи Ричард и анэ Аквитанием щыщ Элеонорэ. Ижьрейр кьеМыгъэгъэ ящІ и щІыхь и къуэ нэхъыжьыкъэр и гъусэу зыкъыІэтат и ліым и бийуэ. Ричард хьэхащ и анэ кьэзмыпхъуар хуит кьэщІыжьаным теуГуэ бэнэнэгъэм. Ауэ ильэсипкъуитІ екІуэжащ. Къапльэнагу Зыкіуэц1ыпІэныгу и анэр хуит кьащІыжьащ, и адам и зауэлІэжр зэтриукІэр. Езы Генрих Етіуанэр гъэру иубыдащ, властыр Іэщ1игъэкІрт. Пащтыкъыгъэр зы1эрыхьар зэхэуэ куэд дыдэм хэтащ. 1199 гъэм мэльыкьыхьым и 6-м ар ящІащ ильэс 77-рэ зи ныбжь и анэ Элеонорэрэ и щхьэгъусэ Беренгарийрэ къащхьэщыту - Лимуэзен щыІэ Шалло-Шаброль быдапІэр къыщащтэм кьрадза уІэгъэм К1ьапльэныгу Зыкіуэц1ыпІэ Ричард кьелакьым.

Сыт фащэр щІахъуэжыр?

МВД-м и унафэщІхэм жаІащ полицэм и фащэр зэрыІэрахъуэкІынур. Иджырейр кьемыІэзгъэжу ара? А Іуэхум сыт хуэдиз текІуэдэну?

А УПЩІЭХЭМ жэуап ярет УФ-м кьэрал кІуэцІ Іуэхуэхэмкіэ и министерствэм и кьуэдзэ Герасимов Сергей:

- Иджырей фащэр милицэм щыгъащ ильэс 16-кІэ. Апхуэдизу пІальэкІэ езы фащэм и тепльэри кьыІыхьащІыкІ щэкІэри яхьуэжакІыжьи. Ахэр иджырей эзамыжьи кьезэгъыжьыркъым я тыншыгъуэкІи я фІагъкІи.

•УпщІэ - жэуап

ФащэщІэхэр кьагурыгъэсащ щыгъынымкІэ дизайнер щІэрыІуэ Чапурин Игорь ядэщІыгъуэу. Зыр сом мин 30-35-рэ хуэдизу и уасэну хуагъэфащэ. Кьэрал кІуэцІ Іуэхуэхэмкіэ органэм я лэжьакІуэхэр абыхІэ тхуэгъэпэн папщІэ сом мелард 16,5-рэ дыхуеинущ. 2012 - 2014 гъэхэм я мурадым хуэхахынущ сом мелард 12-рэ мелуан 532,8-рэ. А ахъшэмкІэ ящуэпэфщІ ящІ пэжыжьІуэхэм я процент 70-р. Фащэхэр зэрахъуэжьынущ ягъэуува мардэм тету, абы кьыхэжьІыуи ахъшэ лей бюджетым тхуэхьынукъым.

Редакцэм кьыбгъэдэкІыу:

Іэщ1агъэлІ куэдым кьалъытэ кьэрал кІуэцІ Іуэхуэхэмкіэ органэм щрагъэжьІуэкІ реформэм нобэкІэ Іуэхур иримыгъэфІэкІуэу. Аттестацэм иужькІэ полицэм кьыхэнащ Іулъхьэ кьеІыгъэыхьхэр, дыгъуэгъуэкІуэхэр, хьэкІэпыпхэр, хэбгъэзыхьмэ, цІыхухэм гущІэгъунтэу зэрахущытыкІэ ягъэжьэгъэшхэр. Абы кьыхэжьІыу сом мелардипщІхэр а фащэр зыщІыгъэхэм захъуэжьыным трагъэхьэ-дамэ нэхъыфІтэкъэ?

«Аргументы и факты».

НапэкІуэцІыр зыгъэхьэзырар ШАЛ Мухьэмэдщ.

● Лъэпкъ журналистикэм и тхыдэ

«Гъуазэ» газетым тета тхыгъэхэм ящыщхэр

Мы дгъэхьэзыра тхыгъэхэм я нэхьыбэр «Гъуазэм» адыгэбзэкIэ (къэбэрдеибзэкIэ) кьыртладзащ. ХьэрыпыбзэкIэ кьытехуаехэр хэхауэ кьыдоГьэльафэгъу. Ящ тхыгъэмрэ («Іуэху мыублэм блэ хэсщ») нужьрейм рэ («Адыгэм ди кIуэдыжьыкIэр») нэмыщI, адрейхэр иджырей тхыбзэкIэ кьизыгъэкьыклар, хьэрыпыбзэкIэ тхахэр зэзыдзэкIар Яфlэунэ Абдулу.

Статьяхэм я щIагъ кьыщыхьа зыгъэнахуэ псальэхэр, «Адыгэм ди кIуэдыжьыкIэм» ехьэлIа зы закъуэ кьыгъэнэфыжьащIар дэращ. Езыр текстым хэту кьакIуэ зыгъэнахуэхэр хэзыгъэувар Яфlэунэрщ, абыхэм езым и цIэр («Аб.»-жиIэу) нагьыщэ тришIати, зэрыщыту кьэдгъэнащ.

«Іуэху мыублэм блэ хэсщ» статьяр Яфlэунэм кьиртхыкIауи щыIэщ. ГъукIэмыхьу Абубэчыр кьызэреджамрэ абырэ мащIэу щызэщхьащIкI кьыхоХуэ. Абдул итхыжьакъэр нобэрей адыгэбзэм, гупсысэкIэм Iэмал кьыгъэкьытришэну пыльауэ кьыпфIощI. Абубэчыр и тхыкIэр (жьыкIэр) оригиналым, транслитерацэм и хабзэхэм нэхь пэгъунэгъуц. Араш мыр кьыщIыхэтхар, «Гъуазэм» теуХуа ди япэ тхыгъэхэм кьыщыдгъэсбэпаци мыбы щыщ пычыгъэуэрщ. Абубэчыр кьеджэурэ, сэ стхыжьауэ щытащ 1971 гъэм.

«Гъуазэм» и адыгэбзэ текстхэу Яфlэунэм кьиртхыкIаехэм ящыщу Іуэрыуатэм кьаухаха усэхэр (пшынальэхэр) зэкIэ теддзэрыкьым. Абрэ псори сатыр 700-м нос, кьэбэрдеибзэмкIэ ятхыжьауэ хэтыр мащIэ дыдэщ, адыгэбзэм и адрей диалектхэмкIэ яусахэщ нэхьыбэр. Машинэрытхым и яп эксемплярхэр Гуаншэрэ кьэхутэнымкIэ интститутым и архивым хэльын хуейщи, зыджьыну гукьыдэж зиIэм абы кьыщиГьэутынщ, зыгуэркIэ щимыгъуэт хьужькьуэмэ, дэ диIэ экземплярхэр еттыну дыхьэзырщ.

Жьэрыуатэ поэзием и усэ гъэпсыкIэм текьэмиз, абыхэм зыкьомкIэ кьащхьэщокI «Гъуазэм» кьеджэхэм езыхэм ятхауэ кьагъэхьа усэхэр. Абы и щапхьэу кьыхэхтащ Кьудеибэрдокьуэ Сэлихь и усэр. Щыхьи и гурыгъу-гурыщIэхэр поэзием и IэмалхэмкIэ кьиГьэтэну иужь щихьэкIэ, ар зыгуэрым егъэгуфIэ е егъэхьащI. Мы усакIуэр зыгъэгуфIэр адыгэхэм езыхэм я газет, я бзэкIэ кьыдэжьыу, яIэ зэрыхьуарщ, зыгъэхьащIэр адрей хэхэс интеллигентхэми я гукьеуэхэрщ, усэ тепльэ иIэу кьэГуэтауэ. Абы кьыдэкIуэуи, мыбыкIи зэрыльагьащ хэхэс адыгэхэм «Гъуазэм» кьарит гуфIэгъуэмрэ дэрэжьэгъуэмрэ.

Тхыгъэм и щIагъ кьыщыхьэгъэгъуар ар щатха махуэр арагъэнущ, кьыщIыратрда махуэмрэ зытета газет номерымрэ науэкьым.

«Адыгэм ди кIуэдыжьыкIэр» статьяр транспитерацэ зыщIар Тхьэбыкьым Сэмихьщ. ХьэкIуащэ Андрейрэ Кьалмыкь Аднанрэ кьыдагъэкIа «ЦIагъэ» Нурий. Тхыгъэхэр» тхылым (Налшык, 1993) кьиртхыжащ.

Тхыгъэхэм укьыщеджэкIэ нэрылагъуф зыгуэрэ ящыщ редактор кьаIэмкIэ тIэкIу етхьунщIэхэм зэрыхуеяр. Ауэ дэ а авторхэм я тхэкIэр, я псэльэкIэр, нобэрей ди жьыкIэм, тхэкIэм кьыщыщхьащIкI кьэхъуми, зэрыщыту кьэдгъэнащ. Абы щапхьэу кьиГьэльэгъуахэм ящыщ Кьыш Мухьэмэд, Бгъэжьнокьуэ Заурбэч, Бещтокьуэ Хьэбас, Жылэ Анатолэ, Крым Руслан сымэ. «Зы гудэ дэхуам, шэрхьыр мэщащэ» зэрыжаIэм хуэдэу, щIэблэ зэкIэлъыкIуэ зимыIэм и пшрдэйр фагъэшр, - жиIащ абы.

- Зи сабиигъэр зауэ нэужь лъэхъэнэ мытыншьым хиубыдахэм гугъуехь куэд зэралъегъуам папщIэ зымащIэ тIэкIурИ гуфIэгъэшхуэу кьаIытэу кьэхъуащ. А зэманым музыкэ, художественнэ школхэр щыIэу зи пщIыхьэпIэ кьыхэмыхуэ кьуажэдэс щIалхэр ди гуязэджэм, щэнхабзэм уэру кьыхьхьэри, нобэ дыдэрыгушхуэ композитор, сурэтыщI, скульптор гъуэгуанэ кьаХуэкIащ. Апхуэдэщ ХьэIупэ Джабрэилиц, -жиIащ КъБР-м и Сурэтыщ Іэм я зэгухьнымгъэм хэт, республикэм и методикэ центрым и унафэщI Жылэ Анатолэ. - Гъащ Іэр апхуэдизкIэ фIыуэ яльагъурт, дахагъэм хуэпабгъэти, лъагапIэщIэхэм хуэхуэ. Іуэрыуатэм зыщIэхьуэпс Іэщ Іагъэр зыIэрагъэхьащ.

Жылэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьалэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

КъБР-м ЩIэнхабзэмрэ гъуазджэмкIэ и колледжым и 4-нэ курсым щеджэ, Даур Иринэ и гъэсэнхэу ДыщэкI ФатIимэрэ («Сыт си Іэмал») Кьудей Астемырэ («Уэсыр кьос») уэрэдхэр ягъэзэщIащ. Псоми фIыуэ ятьагъу, Нало Заур нужь ХьэIупэм макьамэ зыщIилъхьажа «ТIыс, дадэ» уэрэдыр Зеикъуэ кьуажэм щIэ «Нур» сабий садым и гъэсэн Шэрхь Дисанэ екIуу жиIащ. Джабрэил ала хуэупсащ ильэс 70 щрикъум ирихьэлIэу «Эльбрус» тхылъ тедзапIэм кьыщыдэкIа «Псыхьэлъагъуэ» тхылымкIэ.

ТекIуЖЬ Заретэ.

УАФЭРИ щыгури зи Іэщагъэу, дэри дыкьэзыгъэщIауэ, гъэщIыгъэу щыIэр кьэзыгъэхьауэу Аллахьу Тхьэлам щытхьу псори хуэфащэщ.

Цыхьуу щыIэм я нэхъ льапIэу, лIыкIэу псоми я нужьрейуэ, КъурIэн льапIэр кьыгтхуэзыхьа, ди ахьрэт Іуэхуми дыхуэзыуэщIа Мухьэмэд Хьэлей-Сэламым щэлэт сэламыр еплъ.

Унафэ тщIынур ди Іэкlэ бабшыхуэ дыубыдэ, дакьэжьым дытету кьахэжьытIэу дызэбгрыкIыж мыхьуми, нэгъуэщI зэхэтыкIэ димыIа пэтрэ, дызыхуэкIар шакъэ-кьалэмкIэ ттхыурэ, тхылъ-газетрэ теддзэу, нобэрей махуэшхуэр дэзыгъэльэгъуа Тхьэ льапIэм щытхъу хузощI.

Цыхьур тIэкIу егупсысмэ, кьызыхэкIамрэ зыщыщымрэ нэхьыфI, нэхь дахэ зэрыщымыIэм гу льетэ. Зыщымыщым, хамэм кьаэнахэр зэрымыхьарзынкIэ ельаГу. Цыхьур псэуухэмкIэ имыIэмэ мыхъунууэ тIу щыIэщ: и диныр (1), и льэпкьрэ и льэпкьэгъуэрэ. Цыхьум и льэпкьэгъуэхэр, зы унагъуэм щыщхэм хуэдэу, фIыуэ имыльагъуну Іэмал иIэжьым. И гукьеуэр зыкриIэнур и льэпкьэгъуращ. ЗыдзIэпыIэ(2) зэпытынущ. Зым ищIар адрейм иригъэкъужынущ. Зэльэпкьгъуэхэм фIыльаГъуныгъэу, гущIэгъуГъэу зэхуэIар зыхуэдэ щыIэжьым. Мыр щыпщIэнур хамэ жьлэ(3) уахьыхьэр, тIэкIур уащыхэткIэщ.

Цыхьур рахьэтыджэ(4) мыхьуну, зыгуэрым щымыщIэну Іэмал иIэжьым. Апщыгъуэ «си льэпкь гущI», «адыгэ гущI» жозыгъэлIэн махуэ куэд кьэкIуэнущ. Псом хуэмыдэу узыкIэхуа жьлэр хабзэншэмэ, я зэхэтыкIэр мыхьарзынэмэ, езым и щхьэфIагъэ мыхьумэ, нэмыщIым и гукьеуэр имыщIэхэмэ, гу кIуэдыгъуэщ. Узыхьихьар жьлэ хьарзынэми, итIани, уи кьуэшым хуэдэу, ягу кьыпхуэузынукьым. Сыт хуэдиз яхуэущIэми, фIыщIэ хэпхынукьым. Езыр зыхуейр кьыдэхьуункIэ дахэ дыдэу Іэ кьыбдиIыпэу уигъэщIыпIынущ. «Сэ зыгъэгъэфэщэнкIэ кьызыдзIэкIуэ» жьпIэмэ, «ЕтIысэх адэ!», «Хэт уущIэ?», «УкьыздикIам кIуэкI! жиIэнущ. Утхьэмыщкlэмэ, кьыщымыхьу уэзрадхуэнущ. Цыхьум зэрыжьылэу тхъэн фIэиГьуэмэ, хьуэпсэгъуэ иIэу псэун хуейм я хуэмеин щыIэхэсу сфIэщIыркьым - и льэпкьыр, и льэпкьэгъур ихьумэн хуейщ, игъэкIуэдын хуейкьым.

Ди адыгэхэр, урыс къэкIуащ жьгтIэри, игъащIэм ди льэпкь я льэпкьыжьк кьыззрихьхьа ди хэгъэуГъуэкыр, ди хэгъэуэу хьарзынэр кьыщыдгнэри, дыззебгрыкIащ. Дэтхэнэ зыр зы кьуапэ дэхуащ, хэутэжу(5) дыкьэнащ. Дэ дызэрыгнэхъуам и лейуэ, кьызэрэнкIа ди унэжьуащэ-ри хьарзынэ хьуакьым, я бжыгъэм хэщIащ, я кьарум хэщIащ. Псори псощ, хьуар блэкIа Іэхуащ, дритхъэусыхэжь кьудейкIэ фIагъ иIэжькьым. Ауэ ящыжы ди яуиныр дегупсысыж хуейщ. Щыгум жьылэу кьытехьаехэм я щхьэ кьрикIуар, щыхуэхэр зэрыззэблэкIар кьэзыIуэтэжыр тарихьращи(6), абы жиIэм щеплъкIэ, мы дунейр нобэ зытет щыкIэм тегъэпсыхьауэ игъащIэм зэрытемытынур пщIэнщ. Нобэ дыззэрыт лэщыгъуэрэ, дяпэкIэ дызыхуэкIуэнуэхэм ипэрей зэманым хуэдэжкьым. Ипэм щыхуэхэм насыпу яIар я лIыхъжьыгъэм, я джатэм кьихьрат. Нобэ насыпэ зиIэр, хьуэпсэгъуэ зиIэр щIэныгъэрэ жьныгъэрэ зыхэлъхэр гъэсауэ щытхэрщ. Жьилхэр, щыхуэхар, «Гъуазэм» теуХуа ди япэ тхыгъэхэм кьыщыдгъэсбэпаци мыбы щыщ пычыгъэуэрщ. Абубэчыр кьеджэурэ, сэ стхыжьауэ щытащ 1971 гъэм.

«Гъуазэм» и адыгэбзэ текстхэу Яфlэунэм кьиртхыкIаехэм ящыщу Іуэрыуатэм кьаухаха усэхэр (пшынальэхэр) зэкIэ теддзэрыкьым. Абрэ псори сатыр 700-м нос, кьэбэрдеибзэмкIэ ятхыжьауэ хэтыр мащIэ дыдэщ, адыгэбзэм и адрей диалектхэмкIэ яусахэщ нэхьыбэр. Машинэрытхым и яп эксемплярхэр Гуаншэрэ кьэхутэнымкIэ интститутым и архивым хэльын хуейщи, зыджьыну гукьыдэж зиIэм абы кьыщиГьэутынщ, зыгуэркIэ щимыгъуэт хьужькьуэмэ, дэ диIэ экземплярхэр еттыну дыхьэзырщ.

Жьэрыуатэ поэзием и усэ гъэпсыкIэм текьэмиз, абыхэм зыкьомкIэ кьащхьэщокI «Гъуазэм» кьеджэхэм езыхэм ятхауэ кьагъэхьа усэхэр. Абы и щапхьэу кьыхэхтащ Кьудеибэрдокьуэ Сэлихь и усэр. Щыхьи и гурыгъу-гурыщIэхэр поэзием и Іэмалхэмкlэ кьиГьэтэну иужь щихьэкIэ, ар зыгуэрым егъэгуфIэ е егъэхьащI. Мы усакIуэр зыгъэгуфIэр адыгэхэм езыхэм я газет, я бзэкIэ кьыдэжьыу, яIэ зэрыхьуарщ, зыгъэхьащIэр адрей хэхэс интеллигентхэми я гукьеуэхэрщ, усэ тепльэ иIэу кьэГуэтауэ. Абы кьыдэкIуэуи, мыбыкIи зэрыльагъащ хэхэс адыгэхэм «Гъуазэм» кьарит гуфIэгъуэмрэ дэрэжьэгъуэмрэ.

Тхыгъэм и щIагъ кьыщыгъэльэгъуар ар щатха махуэр арагъэнущ, кьыщIыратрда махуэмрэ зытета газет номерымрэ науэкьым.

«Адыгэм ди кIуэдыжьыкIэр» статьяр транспитерацэ зыщIар Тхьэбыкьым Сэмихьщ. ХьэкIуащэ Андрейрэ Кьалмыкь Аднанрэ кьыдагъэкIа «ЦIагъэ» Нурий. Тхыгъэхэр» тхылым (Налшык, 1993) кьиртхыжащ.

Тхыгъэхэм укьыщеджэкIэ нэрылагъуф зыгуэрэ ящыщ редактор кьаIэмкIэ тIэкIу етхьунщIэхэм зэрыхуеяр. Ауэ дэ а авторхэм я тхэкIэр, я псэльэкIэр, нобэрей ди жьыкIэм, тхэкIэм кьыщыщхьащIкI кьэхъуми, зэрыщыту кьэдгъэнащ. Абы щапхьэу кьиГьэльэгъуахэм ящыщ Кьыш Мухьэмэд, Бгъэжьнокьуэ Заурбэч, Бещтокьуэ Хьэбас, Жылэ Анатолэ, Крым Руслан сымэ. «Зы гудэ дэхуам, шэрхьыр мэщащэ» зэрыжаIэм хуэдэу, щIэблэ зэкIэлъыкIуэ зимыIэм и пшрдэйр фагъэшр, - жиIащ абы.

- Зи сабиигъэр зауэ нэужь лъэхъэнэ мытыншьым хиубыдахэм гугъуехь куэд зэралъегъуам папщIэ зымащIэ тIэкIури гуфIэгъэшхуэу кьаIытэу кьэхъуащ. А зэманым музыкэ, художественнэ школхэр щыIэу зи пщIыхьэпIэ кьыхэмыхуэ кьуажэдэс щIалхэр ди гуязэджэм, щэнхабзэм уэру кьыхьхьэри, нобэ дыззрыгушхуэ композитор, сурэтыщI, скульптор гъуэгуанэ кьаХуэкIащ. Апхуэдэщ ХьэIупэ Джабрэилиц, -жиIащ КъБР-м и Сурэтыщ Іэм я зэгухьнымгъэм хэт, республикэм и методикэ центрым и унафэщI Жылэ Анатолэ. - Гъащ Іэр апхуэдизкIэ фIыуэ яльагъурт, дахагъэм хуэпабгъэти, лъагапIэщIэхэм хуэхуэ. Іуэрыуатэм зыщIэхьуэпс Іэщ Іагъэр зыIэрагъэхьащI.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьлэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

Ди газетым и кьыкIэлъыкIуэ номерыр кьыщыдэкIынур мазаем и 18-рщ.

● Щэнхабзэ

ЗэфIэкI зиIэм щытхъугъуафIэщ

Мечиев Казым и цIэр зезыхьэ Ныбжьыщ Іэхэм я библиотекэм ирагъэблэгъащ зи ныбжьыр ильэс 70 ирикъу композитор ЩIрыкIуэ ХьэIупэ Джабрэил. Ар кьызэрагъэпэщащ библиотекэм и льахэхэутэ кьудамэмрэ щыхубэ творчествэмрэ щинхабзэ-узэщIакIуэ гъжьыгъэмрэ хуэхэха республикэ методикэ центрымрэ.

ХьэIупэм кьызэхуэсахэм фIэхъуэ гуапэ яриха, езыгъэблэгъахэм фIыщIэ яхуищIащ, кьыхуащIа гульыгъэм папщIэ.

Библиотекэм и унафэщI Балькъыз Майе ХьэIупэм и ганыщэмрэ и теорчествэмрэ студентхэр щигъэгъуазэри, хьэщIэм псальэ иритащ.

ХьэIупэм щIалэгъуалэ кьызэхуэсахэм яжриIащ щIэныгъэ зрагъэгъуэтыным яужь итын зэрыхуейр. Яхутепсэлъыхьащ езыр зэрыгушхуэ тхакIуэ, усакIуэ, сурэтыщIэм. Абы щапхьэу кьигъэльэгъуахэм ящыщщ Кьыш Мухьэмэд, Бгъэжьнокьуэ Заурбэч, Бещтокьуэ Хьэбас, Жылэ Анатолэ, Крым Руслан сымэ. «Зы гудэ дэхуам, шэрхьыр мэщащэ» зэрыжаIэм хуэдэу, щIэблэ зэкIэлъыкIуэ зимыIэм и пшрдэйр фагъэшр, - жиIащ абы.

- Зи сабиигъэр зауэ нэужь лъэхъэнэ мытыншьым хиубыдахэм гугъуехь куэд зэралъегъуам папщIэ зымащIэ тIэкIури гуфIэгъэшхуэу кьаIытэу кьэхъуащ. А зэманым музыкэ, художественнэ школхэр щыIэу зи пщIыхьэпIэ кьыхэмыхуэ кьуажэдэс щIалхэр ди гуязэджэм, щэнхабзэм уэру кьыхьхьэри, нобэ дыззрыгушхуэ композитор, сурэтыщI, скульптор гъуэгуанэ кьаХуэкIащ. Апхуэдэщ ХьэIупэ Джабрэилиц, -жиIащ КъБР-м и Сурэтыщ Іэм я зэгухьнымгъэм хэт, республикэм и методикэ центрым и унафэщI Жылэ Анатолэ. - Гъащ Іэр апхуэдизкIэ фIыуэ яльагъурт, дахагъэм хуэпабгъэти, лъагапIэщIэхэм хуэхуэ. Іуэрыуатэм зыщIэхьуэпс Іэщ Іагъэр зыIэрагъэхьащI.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьлэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьлэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

ТЕКIуЖЬ Заретэ.

●Теплъэгъуэхэр

Сэ сымыпщэфIэф фи гугъэ? (Абыкъу Данэ, ильэситIрэ мазэ 8-рэ мэхъу). *Налшык, 2012 гъэ, мазаем*

Бисмылахьи рэхьмани рэхьим

Іуэху мыублэм блэ хэсщ

Къэбэрдей псальэжь

ЗыхуейР кьыдэхьухункIэ дахэ дыдэу Іэ кьыбдиIыпэу уигъэщIыпIынущ. «Сэ зыгъэгъэфэщэнкIэ кьызыдзIэкIуэ» жьпIэмэ, «ЕтIысэх адэ!», «Хэт уущIэ?», «УкьыздикIам кIуэкI! жиIэнущ. Утхьэмыщкlэмэ, кьыщымыхьу уэзрадхуэнущ. Цыхьум зэрыжьылэу тхъэн фIэиГьуэмэ, хьуэпсэгъуэ иIэу псэун хуейм я хуэмеин щыIэхэсу сфIэщIыркьым - и льэпкьыр, и льэпкьэгъур ихьумэн хуейщ, игъэкIуэдын хуейкьым.

Ди адыгэхэр, урыс къэкIуащ жьгтIэри, игъащIэм ди льэпкь я льэпкьыж кьызэрихьхьа ди хэгъэуГъуэкыр, ди хэгъэуэу хьарзынэр кьыщыдгнэри, дыззебгрыкIащ. Дэтхэнэ зыр зы кьуапэ дэхуащ, хэутэжу(5) дыкьэнащ. Дэ дызэрыгнэхъуам и лейуэ, кьызэрэнкIа ди унэжьуащэ-ри хьарзынэ хьуакьым, я бжыгъэм хэщIащ, я кьарум хэщIащ. Псори псощ, хьуар блэкIа Іэхуащ, дритхъэусыхэжь кьудейкIэ фIагъ иIэжькьым. Ауэ ящыжы ди яуиныр дегупсысыж хуейщ. Щыгум жьылэу кьытехьаехэм я щхьэ кьрикIуар, щыхуэхэр зэрыззэблэкIар кьэзыIуэтэжыр тарихьращи(6), абы жиIэм щеплъкIэ, мы дунейр нобэ зытет щыкIэм тегъэпсыхьауэ игъащIэм зэрытемытынур пщIэнщ. Нобэ дыззэрыт лэщыгъуэрэ, дяпэкIэ дызыхуэкIуэнуэхэм ипэрей зэманым хуэдэжкьым. Ипэм щыхуэхэм насыпу яIар я лIыхъжьыгъэм, я джатэм кьихьрат. Нобэ насыпэ зиIэр, хьуэпсэгъуэ зиIэр щIэныгъэрэ жьныгъэрэ зыхэлъхэр зыхэлъхэр гъэсауэ щытхэрщ. Жьилхэр, щыхуэхар, «Гъуазэм» теуХуа ди япэ тхыгъэхэм кьыщыдгъэсбэпаци мыбы щыщ пычыгъэуэрщ. Абубэчыр кьеджэурэ, сэ стхыжьауэ щытащ 1971 гъэм.

«Гъуазэм» и адыгэбзэ текстхэу Яфlэунэм кьиртхыкIаехэм ящыщу Іуэрыуатэм кьаухаха усэхэр (пшынальэхэр) зэкIэ теддзэрыкьым. Абрэ псори сатыр 700-м нос, кьэбэрдеибзэмкIэ ятхыжьауэ хэтыр мащIэ дыдэщ, адыгэбзэм и адрей диалектхэмкIэ яусахэщ нэхьыбэр. Машинэрытхым и яп эксемплярхэр Гуаншэрэ кьэхутэнымкIэ интститутым и архивым хэльын хуейщи, зыджьыну гукьыдэж зиIэм абы кьыщиГьэутынщ, зыгуэркIэ щимыгъуэт хьужькьуэмэ, дэ диIэ экземплярхэр еттыну дыхьэзырщ.

Жьэрыуатэ поэзием и усэ гъэпсыкIэм текьэмиз, абыхэм зыкьомкIэ кьащхьэщокI «Гъуазэм» кьеджэхэм езыхэм ятхауэ кьагъэхьа усэхэр. Абы и щапхьэу кьыхэхтащ Кьудеибэрдокьуэ Сэлихь и усэр. Щыхьи и гурыгъу-гурыщIэхэр поэзием и Іэмалхэмкlэ кьиГьэтэну иужь щихьэкIэ, ар зыгуэрым егъэгуфIэ е егъэхьащI. Мы усакIуэр зыгъэгуфIэр адыгэхэм езыхэм я газет, я бзэкIэ кьыдэжьыу, яIэ зэрыхьуарщ, зыгъэхьащIэр адрей хэхэс интеллигентхэми я гукьеуэхэрщ, усэ тепльэ иIэу кьэГуэтауэ. Абы кьыдэкIуэуи, мыбыкIи зэрыльагъащ хэхэс адыгэхэм «Гъуазэм» кьарит гуфIэгъуэмрэ дэрэжьэгъуэмрэ.

Тхыгъэм и щIагъ кьыщыгъэльэгъуар ар щатха махуэр арагъэнущ, кьыщIыратрда махуэмрэ зытета газет номерымрэ науэкьым.

«Адыгэм ди кIуэдыжьыкIэр» статьяр транспитерацэ зыщIар Тхьэбыкьым Сэмихьщ. ХьэкIуащэ Андрейрэ Кьалмыкь Аднанрэ кьыдагъэкIа «ЦIагъэ» Нурий. Тхыгъэхэр» тхылым (Налшык, 1993) кьиртхыжащ.

Тхыгъэхэм укьыщеджэкIэ нэрылагъуф зыгуэрэ ящыщ редактор кьаIэмкIэ тIэкIу етхьунщIэхэм зэрыхуеяр. Ауэ дэ а авторхэм я тхэкIэр, я псэльэкIэр, нобэрей ди жьыкIэм, тхэкIэм кьыщыщхьащIкI кьэхъуми, зэрыщыту кьэдгъэнащ. Абы щапхьэу кьиГьэльэгъуахэм ящыщ Кьыш Мухьэмэд, Бгъэжьнокьуэ Заурбэч, Бещтокьуэ Хьэбас, Жылэ Анатолэ, Крым Руслан сымэ. «Зы гудэ дэхуам, шэрхьыр мэщащэ» зэрыжаIэм хуэдэу, щIэблэ зэкIэлъыкIуэ зимыIэм и пшрдэйр фагъэшр, - жиIащ абы.

- Зи сабиигъэр зауэ нэужь лъэхъэнэ мытыншьым хиубыдахэм гугъуехь куэд зэралъегъуам папщIэ зымащIэ тIэкIури гуфIэгъэшхуэу кьаIытэу кьэхъуащ. А зэманым музыкэ, художественнэ школхэр щыIэу зи пщIыхьэпIэ кьыхэмыхуэ кьуажэдэс щIалхэр ди гуязэджэм, щэнхабзэм уэру кьыхьхьэри, нобэ дыззрыгушхуэ композитор, сурэтыщI, скульптор гъуэгуанэ кьаХуэкIащ. Апхуэдэщ ХьэIупэ Джабрэилиц, -жиIащ КъБР-м и Сурэтыщ Іэм я зэгухьнымгъэм хэт, республикэм и методикэ центрым и унафэщI Жылэ Анатолэ. - Гъащ Іэр апхуэдизкIэ фIыуэ яльагъурт, дахагъэм хуэпабгъэти, лъагапIэщIэхэм хуэхуэ. Іуэрыуатэм зыщIэхьуэпс Іэщ Іагъэр зыIэрагъэхьащI.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьлэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа нэужь, сурэт щIынрауэ пIэрэт кьызыхуигъэщIар, жумыIэн зэрыплъэмыкIыр.

Джабрэил итха макьамэхэм ящыщ пианинэкIэ яхуеуащ, и усэ кущIафIэхэм кьахуеджащ. Студентхэм я упщIэхэм жэуап щаритым, кьыхуигъэщащ ди льэпкъ макьамэм, адыгэбзэм пищI зэрыщымыIэр, хьэрэмэхыщу ди бзэр зэрыдахэр, и купщIэр жьлэ кьикIыкIым зэрыхуигъадэр. Ди ткажIуэ, усакIуэ пажэхэм я тхыгъэхэм кьыхэщ а кьуеиигъэр ди щIэблэм ящIэмэ, я псэм зыхищIэмэ, льэпкъыр дызэрымыкIуэдыжьыщ. Кьэр-Заур и жэрдэмкIэ, Джабрэил сабий уэрэд итхыу, макьамэ щIилъхьэу зэрыщIидзами кIэщIу тепсэлъыхьащ.

Жьлэ Анатолэ и пасьлэм кьыхигъэщащ анэдэлхьубзэм и беягъыр зыбгъэдэлъ ХьэIупэр композитор мыхьуамэ, ткажIуэ, усакIуэ бэлыхь кьыхэкIыну зэрыщIагъ. Іуэрыуатэм, тхыдэм фIы дыдэу зэрыщыгъуазэр кьэмпльыгъэ, щIэныгъэмрэ нэс хьунут зэрыкьыпIэр. И Іэдакъэщ Іэкl сурэтхэм уеплъа н